

ipol

ISSN 1303-3972

ARKEOOGLAR DERNEĞİ DERGİSİ
3 Ayda Bir Yayımlanır NİSAN - MAYIS - HAZİRAN 2007 Yıl: 9 Sayı: 33

- *Roma Hamamı Kutsal Yol Kazısı*
- *Knidos - Kap Krio Yerleşim Alanı*
- *Müze Eğitimi ve Halkla İlişkiler*
- *16. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu*
- *29. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu*

Çorum Müzesi, Küp Mezar, M.Ö. 3. Binin Sonu

“Memleketimizin hemen her tarafında emsalsiz defineler halinde yatmakta olan kadim Medeniyet eserlerinin ileride tarafımızdan ilmi bir surette muhafaza ve tasniflerinin ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek harap bir hale gelmiş olan abidelerin muhafazaları için müze müdürünlüklerinde ve hafriyat işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji mütehassıslarına kat’i lüzum vardır.”

Gazi Mustafa Kemal

Arkeologlar Derneği Adına Sahibi

Prof. Dr. Ahmet Adil TIRPAN

Dernek Başkanı

Tel: (0.332) 322 28 94

(0.332) 241 01 06

Fax: (0.332) 381 89 58

Yazı İşleri Müdürü

Kubilay ÖZKUL

Yayın Kurulu

Soner ATEŞOĞULLARI(Koordinatör)

Emine AYNUR

Çiğdem MORÇÖL

Binnur ÇELEBİ

Tamay TEKÇAM

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ahmet Adil TIRPAN

Prof. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL

Prof. Dr. Cevdet BAYBURTLUOĞLU

Prof. Dr. Orhan BİNGÖL

Prof. Dr. Fahri İŞIK

Prof. Dr. Aygül SÜEL

Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU

Doç. Dr. Tayfun YILDIRIM

Ön Kapak Resmi

Çorum Müzesi, Küp Mezar,

M.Ö. 3. Binin Sonu

Fotoğraf: Soner ATEŞOĞULLARI

Arka Kapak Resmi

Çorum Müzesi, Hatti Soylu Mezarı,

M.Ö. 3. Binin Son Çeyreği

Fotoğraf: Soner ATEŞOĞULLARI

Yazışma Adresi

P.K. 398 06042 Ulus-ANKARA

İletişim

idoldergisi@gmail.com

web: arkeologlardernegi.org

Tel & Fax: (0.312) 310 08 76

Yönetim Yeri

Atatürk Kültür Merkezi

2 Nolu Alan

Hipodrom / ANKARA

Aidatlar ve Bağışlar için

T.C. Ziraat Bankası/Ulus Şubesi
36261333-5001 TRY No'lu Hesap

Posta Çek Hesabı:

Arkeologlar Derneği
1900323

Tasarım/Dizgi/Mizanpaj

Mustafa ÜÇGÜL tucgul@hotmail.com

Baskı

Mert Basın Yay. Bilgisayar Yazılım
Kağıt Reklam San. Tic. Ltd. Şti.
Fevzi Çakmak 1. Sok. No:8/21
Kızılay/ANKARA Tel: 0312.229 43 01

Yayın Türü: Yaygın

Basım Tarihi: 16/07/2007

Derginin basılmasındaki katkılarından dolayı,
ICO Turkey Milli Komitesi'ne teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

Ahmet. A. TIRPAN 1

KAZI

Roma Hamamı Kutsal Yol (Sütunlu Cadde) Kazısı
2007 İlk Dönem Çalışmaları
Hikmet DENİZLİ, Emel YURT TAGÜL,
Mehmet AKALIN, Aynur TALAAKAR 2

ARAŞTIRMA

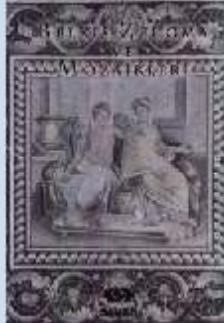
Knidos-Kap Krio Yerleşim Alanı
Dr. Ertekin M. DOKSANALTı 8

MÜZECİLİK

Kelenderis Aşağı Şehir Sondajında Bulunan
Kıbrıs Kırmızı Astarlı (Geç Roma D) Kapları
Dr. Mehmet TEKOCAK 18

YAYIN TANITIMI

Belkis - Zeugma ve Mozaikleri
Soner ATEŞOĞULLARI 35

Anadolu Medeniyetleri Müzesi “Senden Önce
Anadolu” Projesi Kapsamında Anadolu Uygarlıkları
Eğitim Kitapları Serisi
Soner ATEŞOĞULLARI 37

HABERLER

Derneğimiz Yönetim Kurulu Üyesi Fikri
Kulakoğlu'nun Müzeler Haftası Açılış Konuşması.... 38

16. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu	40
29. Uluslararası Kazi, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu	41
Çorum Bölgesinde Çağlar Boyu Taşı Sanatı Konulu Geçici Sergi Çorum Müzesi'nde açıldı.....	43
Çanakkale-Troas Arkeoloji Buluşması	44
Eski Pers Dilinde Yeni Keşifler	45
Antik Tieion Kenti tehdit altında	46
Dinamitle Define avı	46
Arkeologlar Derneği Olagan Genel Kurulu yapıldı....	47
Arkeologlar Derneği Genel Merkezi Etkinlikleri	47
Mersin Şubesi Etkinlikleri	48
KVMGM Tayin ve Atamaları	48

“Üç Ayda bir yayımlanır.” ISSN 1303-3972

“Dergide yayınlanan yazıların
tüm sorumluluğu yazarına aittir.”

ROMA HAMAMI KUTSAL YOL (SÜTUNLU CADDE) KAZISI 2007 İLK DÖNEM ÇALIŞMALARI

Hikmet DENİZLİ (Müze Müdürü) **Emel YURTTAGÜL** (Müze Müdür Yrd.)
Mehmet AKALIN (Arkeolog) **Aynur TALAAKAR** (Arkeolog)*

Roma Hamamı Örenyeri, Ankara ili, Altındağ ilçesi, Ulus Meydanından Yıldırım Beyazıt Meydanına uzanan Çankırı Caddesi üzerinde, Ulus'tan itibaren yaklaşık 400m uzaklıkta, yolun batısında, caddeden 2,5m kadar yükseklikteki bir plato üzerinde yer almaktadır (Resim1).

Roma Hamamı ve Palaestranın kuzey doğusunda yer alan Sütunlu Cadde Projesinin 4 aşamada tamamlanması planlanmaktadır.

- 1) Kazı çalışmaları
- 2) Rölöve ve Restitüsyon Çalışmaları
- 3) Statik Hesaplama ve Ölçümlerin Yapılması
- 4) Çevre Düzenleme ve Koruma Projesinin Uygulanması.

Sayın Genel Müdürümüz Orhan DÜZGÜN'ün kazı yerini 17 Nisan 2007 tarihinde ziyaret etmesi ile bir sına projenin tanıtımı yapılmıştır.

Projenin ilk aşaması olan kazı çalışmaları, Kültür Varlıklarını ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 28.02.2007 tarih ve 34047 sayılı izinleriyle Müzemiz Müdürü Hikmet DENİZLİ Başkanlığında, Müdür Yardımcısı Emel YURTTAGÜL, Müzemiz Arkeologları Mehmet AKALIN, Aynur TALAAKAR ve Kültür ve Turizm Uzmanı – Restoratör Kimya Mühendisi Latif ÖZEN'in heyet üyesi olarak katılımı ve A.Ü. D.T.C.F Klasik Arkeo-

Roma Hamamı Örenyerinde yapılan araştırma ve kazılarla Frig, Roma, kısmen Bizans ve Selçuklu Dönemlerine ilişkin bulgular tespit edilmiştir.

Roma Hamamı Örenyeri, Açık Hava Müzesine dönüştürülmüştür.

loji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Musa KADIOĞLU ve Doç. Dr. Kutalmış GÖRKAY'ın Bilimsel Danışmanlığında 07.05.2007 tarihinde başlatılmıştır. Çalışmaların ilk aşaması 04.06.2007 tarihinde tamamlanmıştır.

Roma Hamamında ilk kazılar 1937 yılında Remzi Oğuz ARIK tarafından başlatılmış, 1938 ve 1939 yıllarında Müzeler Müdürü Hamit Zübeyir KOŞAY'ın nezaretinde sürdürülmüştür. Daha sonra 1939 ve 1947 yılları arasında yapılan

çalışmalara Mimar Arkeolog Mahmut AKOK da katılmıştır.

Roma Hamamı Örenyerinde yapılan araştırma ve kazılarla Frig, Roma, kısmen Bizans ve Selçuk-

Resim:1 Roma Hamamı Örenyeri ve Sütunlu Caddenin genel görünümü.

*Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Resim: 2 Sur Duvarının genel görünümü.

lu Dönemlerine ilişkin bulgular tespit edilmiştir. Hamam, kazılarda bulunan sikkelere dayanılarak Roma İmparatoru Caracalla (M.S. 212-217) döñe-mine tarihlenmiştir.

1997-2001 yılları arasında yapılan düzenleme çalışmaları sonucunda Roma Hamamı Örenyeri, Açık Hava Müzesine dönüştürülmüştür.

2000-2006 tarihleri arasında da, Müzemiz Müdürlüğü Başkanlığıncı kazılar yapılmış ve muhtemelen Ankara'nın en eski Sur Duvarı ortaya çıkarılmıştır (Resim 2).

Resim: 3 Mimari parçaların tespit çalışması ve numaralandırılması.

Sütunlu Caddede (Kutsal Yol) Önceki Yıllarda Yapılan Çalışma-lar

Hamama ait Palaestra'nın doğusunda ve Çankırı Caddesi'nin yapı-mı sırasında bir bölümü tespit edi-lebilmiş olan Sütunlu Cadde, Roma Çağında Ankara'sının kent merkezinden Roma Hamamı'na kadar ulaşan ana

Resim: 4 Caddenin kazı çalışmaları başlamadan önceki görünümü

caddelerinden birinin devamıdır. M.S. 2.-3. yüzyıl larda yapıldığı bilinen Sütunlu Cadde'nin, Ankyra şehrinin kutsal alanı olan Augustus Tapınağı'nın bulunduğu alana (Bugünkü Hacı Bayram Camii'nin bulunduğu alan) kadar uzandığı bilinmektedir. Burada önceki yıllarda yapılmış olan kazı çalışmalarında dört adet sütun kaidesi, orijinal tretuvar seti üzerinde tespit edilmiş ve bunun da doğusunda 4.50m. genişliğe sahip polygonal taşlarla kaplı bir kaldırımlı yol tespit edilmiştir.

Ancak bir kanadındaki sütunların ve diğer mimari elemanlarının tespit edilebildiği Sütunlu Cadde'nin diğer kanadındaki mimari yapıların tahrip edildiği görülmüştür. Bu tahribatın, yine bu alanda ve yakın çevresinde yapılmış olan araştırmalarda tespit edilmiş olan ve Sütunlu Cadde'nin çok yakınından geçerek, Roma Çağının yapılarını hemen her tarafta tahrip ederek kırılmış olan Bizans Dönemi'ne ait sur duvarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Cadde'ye ait mimari parçalar; boz damarlı, kalın mermer bloklara işlenmiş Korinth Tipi Sütun Başlıklarları, keskin silmeli ve ince oymalı Arşitrav (Başta-ban) Parçaları, özenli bir işçilik

gösteren Geisonlar (Saçak Kornişleri), Sütunlar ve Sütun Kaideleridir.

Sütun sıraları, kaldırımlı seviyesinden 0.40-0.50m. yükseklikte, bir tür tretuvar işlevi gören kalın mermerlerle yapılmış bir bordür üzerine yerleştirilmiştir. Sütun aksları ortalama 2.58-2.62m. olup sütunlar düz gövdelidir. Sütunların yüksekliği 6m., çapları ise 0.60m.dir.

Sütun Kaideleri dikdörtgen biçimli olup, 0.90m. yüksekliğindedir. Başlık yüksekliği 0.80m., Arşitrav ile Saçak Silmelerinin toplam yüksekliği de 1.30m. olarak ölçülmüş, böylece Sütunlu Cadde'nin yüksekliği 9m. olarak tespit edilmiştir.

Mimar-Arkeolog Mahmut AKOK tarafından bu alanın yakın çevresinde yapılmış olan kimi araştırmalarda, Sütunlu Cadde'nin arka tarafında bazı dükkan ve iş yerlerinin bulunduğu görülmüştür. Olasılıkla, Sütunlu Cadde ile dükkanlar arasında Stoa da yer almış olmalıdır.

Ephesos, Hierapolis ve Aphrodisias antik kentlerinde olduğu gibi Antik Ankyra'nın en önemli

Resim: 5 Mimari parçaların vinçle taşınması

Resim: 6 Palaestra'ya taşınan mimari parçaların görünümü.

kalıntılarından birisi olan Kutsal Yolun (caddenin) ortaya çıkarılması, Ankara şehri açısından son derece önemlidir. Kazı çalışmalarında, Roma Dönemi Ankarası'nın yapılması ve kent dokusu hakkında önemli bilgiler elde edilmesi beklenmektedir. Aynı zamanda, Sütunlu Cadde üzerinde yer alan Stoa'nın ve buradaki dükkanların açığa çıkarılması, dönemde hakkında aydınlatıcı bilgiler verecektir.

Sütunlu Cadde Kazı Çalışmaları

07.05.2007 tarihinde başlatılan kazının ilk aşama çalışmalarında; kazı alanında yer alan tüm mimari parçaların tespit çalışması yapılarak numaralandırılmıştır (Resim 3).

Sütunlu caddeye ait olan mimari parçalar, Palaestra (spor alanı)'da geniş bir alana, vinçle taşınmıştır. Sütunlu caddeye ait olmayan mimari parça-

Resim: 7 Lojman binalarının yakınına taşınan mimari parçalar

Resim: 8 Caddeye ait Poligonal andezit yer döşemesinin aşağı çıkarılması.

lar ve diğer eserler Hamamda yer alan lojmanların yakınına taşınmıştır (Resim 4, 5, 6 ve 7).

Cadde üzerinde bulunan mimari parçaların taşınmasından sonra caddenin aşağı çıkarılması çalışmalarına başlanmıştır.

Caddenin üzerinde 1940'lı yıllarda yapılan kazı çalışmalarından sonra oluşan yaklaşık 30 cm.lik toprak dolgu temizlendikten sonra caddeye ait polygonal andezit taşlarından oluşan yer döşemesi ortaya çıkarılmaya başlanmıştır (Resim 8, 9).

1 Nolu Sondaj

Sondajın kuzey sınırında bulunan künk sırası, caddemizin güneyinde yer aldığı düşünülen mimariye ait olmalıdır. Künk sırasının üzerinde yer alan sert zeminin yapılarının kuzeyin-

deki yürüme yoluna ait olabileceği düşünülmektedir. Sondajda yükselti halinde bulunan andezit blokların ise bu zeminden dükkânlarla geçişini sağlayan mimari olduğu sanılmaktadır. Bunun üzerinde bulunan düşük bir adet andezit bloğun daha sonraki yapılışa evrelerinde burada yapılmış olan mekânlara geçişini sağlayan eşik taşı olması muhtemeldir (Resim 10).

Burada sağlam olarak ortaya çıkarılan tuğla döşeli mimarinin hamam yapıları ile çağdaş (Caracalla M.S.212-217) olabileceği düşünülmektedir. Bu tuğla mimarinin kuzeyinde ve güneyinde tespit edilen iri blok taşlardan oluşan duvarların ise Roma Döneminden sonra gerçekleştirilmiş olan yapılışa ile bağlantılı olmalıdır

Resim: 9 Sütunlu Caddenin genel görünümü

Resim: 10 1 nolu sondajın genel görünümü

Resim: 11 2 nolu sondajın genel görünümü

2 Nolu Sondaj

Sütunlu caddenin kuzeyinde sur duvarını bulmak amacıyla açılan sondajda biri 130 cm diğeri daha dar olan ve paralel uzanan iki duvar açığa çıkarılmış olup bunların teras duvarı olduğu tahmin edilmektedir. Kireç harçla kullanılarak yapılan duvarlardan kuzeydeki kısmen tahrip olmuştur. Güneydeki duvar kuzeydekine nispeten daha iyi korunmuştur (Resim 11). Sıkıştırılmış toprak üzerine kireç taban uygulandığı görülmüş olup kireç taban tahrip olmuştur. Ayrıca iki duvar arasında bir kısmı batı kesitte kalmış ve malzemesi taş olan bir ocak açığa çıkarılmıştır.

Ocağın iç kısmında bulunan toprakta yanık izleri görülmüştür.

KNİDOS- KAP KRİO YERLEŞİM ALANI*

Dr. Ertekin M. Doksanaltı**

Birçok antik yerleşim arasında Knidos, Anadolu'nun güney batısında yaklaşık 67 km uzunluğunda bir yarımadanın üç noktasındaki konumu ile benzersiz bir coğrafik yapıya sahiptir. Yarımadanın sonunda kent, dar bir boğazla birbirine bağlanan anakara ve küçük bir ada üzerinde kurulmuştur (resim 1). Anakaranın ucuna, yüzyılların getirdiği birikinti ile birleşmiş olan ada, alçak bir kıstaktan aniden çıkan, yüksek bir kayalık şeklindedir (resim 2). Bu kayalık ada, neredeyse ana karanın üç kısmı ile paralel olarak kuzey- batıdan, güney- doğuya doğru uzanmaktadır. Böylece 'Datça' yada 'Knidos Yarımadası'nın batı ucunda bir burun oluşturan ada, yamaçlarının ve zirvesinin hörgüç benzeri formundan dolayı günümüzde, Kap Krio- 'Deveboynu Burnu' adını almıştır. Kap Krio 1,2 km uzunluğunda ve 650m genişliğinde ince, uzun bir kayaliktır. Anakara ile arasında yaklaşık 50metrelük bir mesafe bulunmaktadır. Adanın güneyi oldukça yüksek ve dik erişilmez bir uçurumdur. Ada doğu ve batı uçlarına doğru daralmakta, kuzey bölümü ise yumuşak sayılabilen bir yamaç halinde kademeli olarak denize doğru alçalmaktadır. Böylece ada, anakara önünde basık ve dar ancak uçlara doğru uzun, üçgen sayılabilen bir topografik yapıya sahiptir.

Deniz ticaretinin başlangıcından beri, Batı Anadolu ve Yunanistan kıyılarında yer alan merkezler ile Güney Anadolu, Fenike yada Mısır arasındaki deniz rotasının kavşak noktasında yer alan yarımadanın ucu ve dolayısıyla bu küçük ada ticaret (Thuc. 8, 35) ve savaş gemilerince çok iyi tanınan bir nokta olmalıdır (Resim 3)¹. Büyük bir olasılıkla Fenike, Mısır yada Helen denizcilerinin daha en

erken dönemlerinde bile, firtinalı havalarda adanın arkası tekneler için sakin, güvenli bir doğal sığınak hizmeti sunmuştur. Knidos kıyılarında bulunan, Klasik dönemden Bizans dönemine dek tarihlendirilen çok sayıdaki batık², buradan geçen rotanın yoğunluğunu ve belki de kötü havalarda bu doğal sığınağa ulaşmak isterken bunu başaramayan teknelerin korkunç akibetini de göstermektedir.

Knidos için hayatı önem taşıyan bu ada, büyük bir olasılıkla daha en erken dönemlerde yerleşimin temel nedeni olmuştur. Grek göçmenlerin şehirlerini kurarken belirli noktalara dikkat ettiği gözlenmektedir. Panaztepe höyükü, Milet, Mytilene, Myndus ve daha bir çok antik kente görüldüğü üzere, savunması kolay Akropolis konumuna uygun bir yarımda, denize yakın bir tepe yada anakaraya yakın bir ada, liman için uygun bir koy ve ticarete elverişli kavşak noktaları yerleşim yeri seçiminde etken unsurlardır. Kap Krio'nun sağladığı doğal çiftli liman, erişilmesi güç kayalık arazi ve deniz rotalarının kavşak noktasında bulunması Knidos'un yerleşim yerinin belirlenmesine mükemmel bir kaynak olmuştur.

Boylece anakara önündeki konumu ile adanın oluşturduğu doğal korunak, daha sonra yapay mendireklerle gerçek iki limana çevrilmiştir. Bunun için iki limandan, güney doğuya açılan, büyük olanında, biri hala daha açıkça görülebilen, birbirine dik olarak güneydoğuda devam eden iki mendirek yapılmıştır. Kuzey batıya açılan küçük liman ise anakaradan güneybatıya uzanan bir rıhtımla belirlenmiştir. Ada bölümünde ise küçük liman ağızı daha sonra üzerine yuvarlak bir kule inşa edilen bir çıkıştı ile sınırlanmıştır.

Kap Krio ve Triopion Bağlantısı

Konumu ile Knidos antik kentinin yerleşim yerinin belirlenmesinde önemli bir etken olan bu

* Bu araştırma yazısı, yazarın 'Knidos- Kap Krio Kazı Alanı' başlıklı, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bil. Enstitüsünde tamamlanan Doktora çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Dr. Ertekin M. Doksanaltı Selçuk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Görevlisi

¹ Newton 1863, 347; Müller 1997, 301; Bean 2000, 140.

² Bass 1975, 33- 34.

Resim: 1 Knidos yerleşim planı

küçük ada, doğal olarak daha antik dönemden itibaren Knidos'un tanımlamalarında yer almış ve birçok antik yazar tarafından tanımı yapılmıştır. Ancak Knidos ve Kap Krio ile ilgili antik literatürdeki ifadeler, açıklayıcı olmakla beraber bazı problemleri de beraberinde getirmiştir.

Kap Krio'nun konumu ve Knidos bağlantısı ile ilgili bilgiler, şehrin kuruluş efsanesine dek uzanmaktadır. Knidos'un kuruluş efsanesinde Argoslu yiğit Triopas'ın, Knidos yarımadasında Triopion olarak adlandırılan bir yerleşim ve kutsal alan kurmuş olduğundan bahsedilir (Diodor 5,61,2-3; Arr. An. 2, 5, 7; Plin. N.h. 5, 104). Herodotos'a göre Triopion yarımadanın en uç noktasında yer alan (Herod. 4, 38, 2) ve denizden yükselen (Herod. 1,174,2) bir burun şeklinde tanımlanmıştır. Thukydides de (Thuc. 8, 35) bu isim, Knidos topraklarındaki çıkışlı bir burun olarak anlatılmaktadır³. Aynı tanımlama daha sonra Scylax'da da benzer bir ifadeyle görülmektedir⁴. Triopion ismi ile aynı zamanda, coğrafik açıdan üç yöne bakabilen kelime anlamı da çıkarılmaktadır⁵. Harita üzerinde ince-

lendiğinde de görüleceği üzere Knidos yarımadası en batıda iki tepe şeklinde, üst üste iki çıkışıyla sonlanır. Bunlar, Knidos anakarasının hemen güneyindeki Deveboynu burnu (Kap Krio) ve antik şehrin yaklaşık 2 km kuzeyindeki Tekir (İskandil) burnudur. Antik literatürdeki tanımlamalar ve yarımadanın üç kısmındaki coğrafik ve topografik pozisyon sonucunda, daha 19.yüzyıldan itibaren araştırmacılar, aynı zamanda Knidos'u da ifadelendiren antik Triopion'un Kap Krio'da aranması gereği düşünmüşlerdir⁶. Bununla birlikte eski- yeni Knidos problemini ortaya atan Bean ve Cook, önceki Triopion'un Kap Krio'da yer alabileceği düşündürler de⁷ daha sonra Triopion isimlendirmesi ile Knidos'tan ayrı bir merkezin tanımlandığını ve bu yerleşimin de antik kentin 11km doğusundaki Kumyer'de bulunuşunu ileri sürmüşlerdir⁸. Ancak Triopion ve Knidos'un tek bir merkez olduğu antik literatür açıklamalarından ulaşılan bir sonuçtur. Ayrıca Kumyer literatür tanımlamalarına uymayacak şekilde denizden içeriştir. Kumyer tepesinde orta çağda dek uzanan bir

³ Müller 1997, 390, dipnot 4.

⁴ Müller, 1997, 390, dipnot 5.

⁵ Leake 1840, 3: Burada ismin burunun üç yöne bakan formundan geldiği önerilir; Olshausen, Kl. Pauly V 962; Müller 1997, 390.

⁶ Leake 1840, 3; Newton 1863, 372, 373, dipnot f.

⁷ Bean, Cook 1952, 209, dipnot 2: isimlendirme burada yarımadanın üçgen formuna bağlanır. Cahn 1970, 10.

⁸ Bean Cook 1952, 209- 10.

Resim: 2 Knidos- Kap Krio Kuzeyden bakış

takım kısıtlı kalıntılar var olmakla birlikte, Triopion ile ilişkilendirilecek hiçbir verinin bulunmadığı görülmüştür. Buna bağlı olarak Bean ve Cook'un antik Triopion için Kumyer'i belirlemeleri doğru olarak kabul edilemez.

Kap Krio'nun anakaraya olan yakın mesafesi, güneyden yada kuzeyden gelen tekneler için burasının denizden yükselen çıkıntılı bir burun formundaki görünümü ve Anadolu kıyılarının güney batıdaki uç noktasını oluşturmazı, şehrin ada bölmü, antik literatürdeki Triopion tanımlamaları⁹ ile uyum sağlamaktadır. Böylece Knidos'un ada bölmü olan 'Deveboynu Burnu', bazı araştırmacılar tarafından 'Triopion Burnu' olarak kabul edilmektedir¹⁰.

⁹ Herodotos: Herod. 1, 74, 2-3; Knidos'un yerinin tanımlanmasında, Bybassos yarımadasından başlayan Knidos topraklarının, batı ucunda Triopion burunla sonlandığı vurgulanır; Herod. 4,38,2; Anadolu'nun sınırlanması sırasında, çıkıştı şeklindeki Triopion burnuna dek uzandığı belirtilir; Herod. 7,153,1; Triopion'un yanında uzanan Telos adası ifadesi görülmektedir, Telos adası Knidos- Kap Krio'ya sadece 20km. uzaklıktadır; Thukykides: Thuc. 8, 35, 2; Apollon kutsal alanının, Knidos yarımadasının en ucundaki çıkıştı şeklindeki bir burunda yer aldığı vurgulamıştır; Pseudo- Skylax: Scyl. 99; Kutsal Triopion'un çıkıştı burnundan bahseder: Theokrit: Theocr. 17, 68; "Triopion Tepesi" olarak ifade edilir.

¹⁰ Leake 1840, 3; Newton 1863, 372, 373, dipnot f; Gerkan 1924, 117; Müler 1997, 391.

Diğer taraftan Yarım adanın en batı ucunda yer alan, Kap Krio yanında ikinci bir burun olan yaklaşık 195m yüksekliğinde ve coğrafik olarak üçgen bir forma sahip Tekir (İskandil) Burnu da Triopion için diğer bir seçenek olarak görülmektedir¹¹.

Herodotos (Herod. 1,144) ve Thukydides'in (Thuc. 8, 35, 2) ifadelerinden anlaşıldığı üzere, Dor Birleşik şehirlerinin buluşma noktası olan Triopion'da Apollon adına adanmış bir kutsal alan ve tapınak bulunmaktadır. Belirli aralıklarla toplanan altı Dor şehri, burada düzenledikleri dini bir festival ve oyunlar ile birliğin tanrıları Apollon'u onurlandırmaktadır.

Kutsal alanın, Birliğin tüm üyelerinin kolayca ulaşabilecekleri bir kavşakta yer olması akla yatkın olacaktır. Kap Krio dolayısıyla Knidos, yarımadanın en ucundaki konumu ile böylesi bir tanımlamaya uygundur. Aynı zamanda toplantıının yapıldığı ve birebir hazinesinin saklanacağı yerin güvenli bir yer olması da gereklidir. Anlatıldığı üzere Kap Krio burnu doğal tâhkîmi ve coğrafik pozisyonu ile birebir üyeleri için bir sığınak durumdadır ve birliğin birleşme noktası konumundadır.

Tüm bu bilgiler ışığında Triopion'un bulundu-

¹¹ Cahn 1970, 10; Müler 1997, 391.

Resim: 3 Knidos- Tekir ve İskandil Burnu (Güneyden).

ğu yerde, böylesi bir kutsal alana ilişkin kalıntılar beklenmektedir. Ancak bu kutsal alana ait izleri tespit etmek üzere Kap Krio'da gerçekleştirilen kazı ve araştırmalar sonuçsuz kalmıştır¹². Böylesi bir festivalde, oyunların düzenlendiği sahanın, Kap Krio'da yer olması için, adanın yamaçları üzerinde yeterli bir alan da görülmemektedir. Bununla birlikte Bean ve Cook'un düşüncelerinin aksine festival sırasında gerçekleştirilen oyunların mutlaka tapınağın hemen yanında olması gibi bir mecburiyet de beklenemez ve sadece tapınak yada kutsal bir alan için Kap Krio üzerinde yeterli saha mevcuttur.

Teraslardaki yapıların temellerinin altında, doldurma toprağından toplanan M.Ö. 5. ve 4.yüzyıllara tarihlendirilen seramik buluntularından anlaşılacağı üzere, Klasik dönemde şehrin yenilenmesi sırasında, Kap Krio da bu imar faaliyetinin kapsamına dahil edilmiştir. Dolayısıyla daha erken dönemlere tarihlendirilen yapı kalıntıları, böylesi bir çalışma sırasında yada yamacın eğimine düşünündüğünde, tedbir alınmadığı takdirde iyice güçlenen sel suları ile tahrip edilmiş olabilir. Bu günümüze dek kutsal alanla ilgili bir kalıntı bulunamamasını açıklayabilir.

Coğrafik açıdan ve antik literatür tanımlamaları ile mükemmel uyum göstermesine karşın buluntu

eksikliği ve direkt olarak bu konu ile ilgili bir araştırma bugüne dek yapılmadığından Triopion- Kap Krio yada Triopion- Tekir Burnu ilişkisi henüz tam anlamıyla açıklığa kavuşturulmuş değildir.

Kap Krio'da Yerleşim (resim 4- 6)

Kap Krio'da 19.yüzyıldan günümüze dek yapılan kazı ve araştırmalar Knidos'un bu bölümünün, en erken dönemlerden beri yerleşim görmüş olabileceğini işaret etmektedir.

İngiliz J. Th. Bent¹³ 1888 yılında, Kap Krio'nun aşağı yamaçlarında yaptığı kazı ve araştırmalarda, doğa şartlarının ortaya çıkarmış olduğu bir grup mezar tespit etmiştir. Bu mezarlar ve bunlardan çıkan buluntular, M.Ö. 3.binin ortalarından itibaren Kap Krio'da yada yakınlarda bir yerleşimin var olduğunu akla getirmektedir. Bent tarafından bu mezarlardan toplanan, ancak sadece tanımı yapılan ve Kyklad kültürüne ait olduğu belirtilen idoller¹⁴, Erken bronz çağında Ege'yle olan bağlantıyı açıkça gösterebilecek niteliktir¹⁵. Ancak bu eserlerin bir resminin yayınlanmaması¹⁶, günümüzde de bunla-

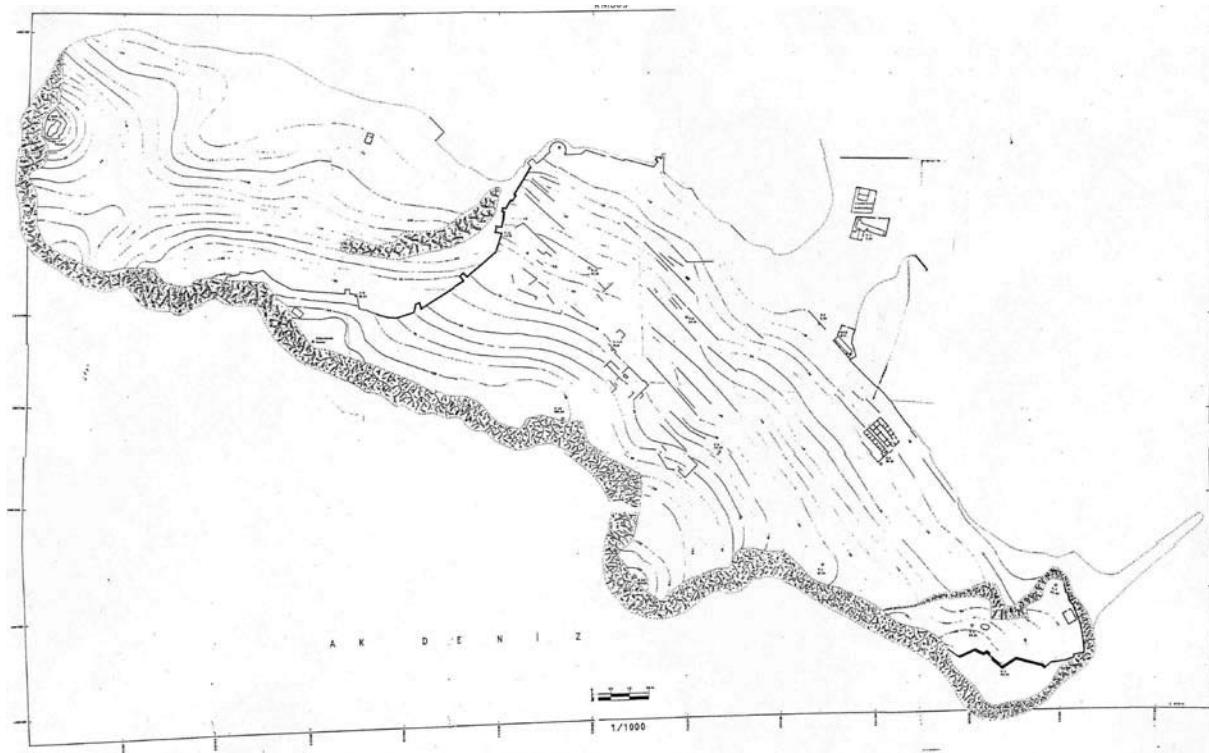
¹³ Bent 1888, 82- 84.

¹⁴ J. Th. Bent Tarafından bulunan bu idollerin resmi yayımlamamış olup sadece tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre idollerden biri Amorgos'ta bulunan Atina Milli Müzesindeki benzeyen bir koltukta oturup harp çalan figür, diğeri Tenos adasında bulunanlara benzeyen başında hilal taşıyan çiftli kadın idoldür: Bent 1888, 82.

¹⁵ Bittel 1942 173; Vermeule 1964, 52

¹⁶ Bent'in tanımlamalarında bahsettiği, Amargos ve Tenos

¹² Newton 1863, 372; Newton 1865, 247.

Resim: 4 Kap Krio Yerleşim planı

rın akibeti ile ilgili bir bilgi olmaması ve Bent'in ifadelerinin açıklayıcılıktan uzaklığı, bu gibi düşünelerin şüpheyle karşılanması neden olmaktadır. Böylece Kap Krio'da Kykladik bir yerleşimin yada koloninin var olup olmadığı sadece tahmin olarak kalmaktadır. Ancak bu eserler gerçekten Bent'in tanımlamalarındaki gibiye, sadece Knidos ve Kap Krio için değil, 3. Binde Doğu Ege kıyılarına, Kyklad kültürünün girmesinin değerli bir tanığı olarak, Kap Krio buluntuları Anadolu'nun da erken dönem tarihi çalışmalarında önemli bir rol oynar.

Devam eden dönemler için hiçbir maddi buluntu mevcut değildir. Kap Krio'da bulunduğu söylenen ve M.O. 7.yüzyıla tarihendirilen, ancak resmi yayınlanmamış olan bir Korinth Pyxisine ait parça önemli buluntular arasındadır¹⁷. Ancak en sansasyonel buluntu geçen yüzyılın başında Kap

örnekleri ile olan benzerlikler sayesinde, Kap Krio eserlerinin resimleri yayınlanmamış olsa da J. Thimme, bu tip idolerin M.O. 3.binin ortalarında Kykladlarda görülmeye başlandığını ve Kita Yunanistan ile Girit'te taklitlerinin yapıldığını vurgulamaktadır: Thimme 1965, 77, dipnot 20 ve 24.

¹⁷ Love 1970, 152.

Krio'da bulunduğu belirtilen¹⁸, günümüzde Atina Milli Müzesi'nde saklanan, normal boyutların üzerindeki mermer kadın heykeline ait baştır. Bu mermer baş, büyük bir ihtimalle Attika'dan edilmiş ithal olup M.O. 420 yıllarına tarihendirilen orijinal yapıt olarak değerlendirilmektedir¹⁹. Dolayısıyla bu başın varlığı, en azından Klasik dönemde Kap Krio'da bir yerleşimin varlığını açık olarak göstermektedir.

Şehrin Arkaik ve Klasik çekirdeğinin Kap Krio'da kurulmuş olma ihtimaline karşın, Knidos'ta 2.dönem kazıları sırasında Amerikalı araştırmacılar tarafından yapılan incelemelerde deniz surlarının arkasında ve yüzeyde M.O. 5.yüzyıla tarihendirilen çok sayıda Attik Siyah Glazürlü kaplara ait parçalar bulunmuştur²⁰. Knidos'ta 3.dönem kazılarında, Kap Krio'daki binaların temellerinin altın-

¹⁸ Atina Milli Müzesinde 1776 envanter numarasıyla kayıtlı olan mermer kadın başı, müze kayıtlarına göre Kalymnos adasının karşısında, Anadolu'da hatalı olarak Cavocrio'da olarak ifadelendirilen Kap Krio'da bulunmuştur: Cahn 1970, 10, dipnot 43.

¹⁹ S. Carouzou, Musée Archéologique National, Collection des sculptures, 1968, 64.

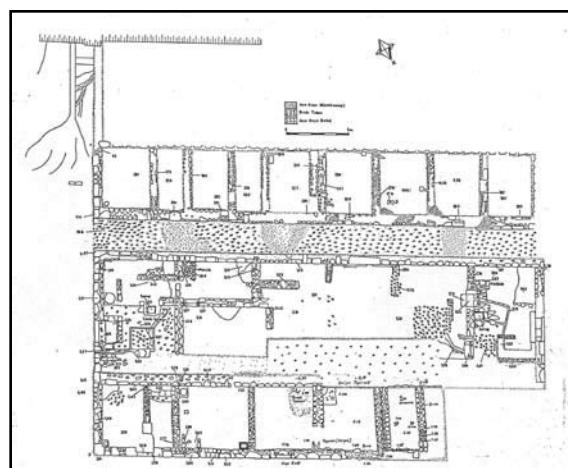
²⁰ Love 1968, 134.

da gerçekleştirilen kazılarda ve teras doldurmalarından elde edilen, M.Ö. 5.yüzyıla ait Attik Siyah Glazürlü, 'Kırmızı Figürlü' ve diğer kaba seramik kaplara ait parçalar da bu dönemde Kap Krio'daki yerleşimi açıklayıcı niteliktedir.

Knidos'ta M.Ö. 4.yüzyılda gerçekleştiği düşünülen, şehir yapılandırmasındaki köklü değişiklikler ve kentin Hippodamik plana göre tekrar düzenlenmesi²¹ sırasında, Kap Krio'da bu geniş kapsamlı projeye dahil edilmiştir. Tıpkı anakarada olduğu gibi ada bölümünde de Hippodamik planın esaslarına göre birbirini dik olarak kesen parseller şeklinde düzenlemeler yapılmıştır (Resim 4). Teraslara bağlı olarak belirlenmiş adalar arasında yerleştirilen doğu-batı doğrultusundaki ara caddeler ve bunları dik olarak kesen kuzey-güney doğrultusundaki geniş merdivenli caddeler ile tipik Hippodamik plan burada da oluşturulmuştur.

Teras doldurmalarında ve yapıların temellerinin altından toplanan M.Ö. 4.yüzyılın ortalarına tarihlenen Attik ve Knidos Siyah Glazürlü seramiği, ithal Amphora ve kaba kaplara ait parçalar bu değişimin gerçektende bu dönemde yapıldığını göstermektedir.

Anakara bölümüne göre daha dik olan yamaç, basamaklı bir görüntüyle teraslandırılarak, denizden yükselmektedir. Teraslandırma sırasında topografik yapıya bağlı olarak, var olan doğal boşluklar kayalar ve molozlar ile doldurularak tefsİYE edilmiştir. Diğer taraftan kayalık arazi birçok noktada tıraşlanarak düz alanlar meydana getirilmiştir. Yamaçta elde edilen düz alanlar, polygonal, rektogonal yada her iki sistemi birlikte kullanarak inşa edilen teras duvarları ile ilişkilendirilmiş, böylece basamaklı görünüm kazandırılmıştır. Buna bağlı olarak öncelikle paralel teras duvarlarının düzenlenmesi yapılmış, oluşturulan yapay teraslarda şematikte olsa yapıların yerleri belirlenmiştir. Binaların, izohipslere ve tıraşlı dağ yüzlerine göre konumlandırıldığı düşünülmektedir²². Kap Krio'da gerçekleştirilen son yıllarda kazılarda, en azın-

Resim: 5 Kap Krio teras yerleşmeleri

dan yamacın doğu kısmında, terasların ortalaması her 35 metrede bir 10m genişliğindeki merdivenli caddeler ile dik olarak kesildiği ve üst üste gelen her iki terasta bir yaklaşık 5m genişliğinde ara bir cadde ile terasların birbirinden ayrıldığı bir sistemi belirlenmiştir. Doğa şartlarına ve yakın zamana dek devam eden tarımsal faaliyetlere bağlı olarak büyük çoğunluğu tahrif edilmişse de ana karadan Kap Krio'ya bakıldığından aynı sistemin sadece doğu değil batı yamaçlarında da devam ettiği, arda kalan teras duvarlarından anlaşılmaktadır.

Kap Krio'da M.Ö. 4.yüzyıl içinde sadece teraslama sistemi düzenlenmemiş aynı zamanda, anakarada olduğu üzere burada da oldukça güçlü bir sur duvarı inşa edilmiştir. Anakarada tüm şehri çevreleyen surlar, Kap Krio'da adanın yalnız üçte ikisini kaplar durumdadır. Sur duvarları batıda, 'Küçük Limanın' girişinin güneyinde adanın kıyılarında, doğal bir yarık oluşturan kayalığın yanında yükselmektedir. Bu doğal yarık savunmayı güçlendirmektedir. Yaklaşık kuzey güney doğrultusunda devam eden batı surlarının üzerinde 10 adet kule testpit edilmiştir. Adanın doğusunda ana kaya destekli sur duvarlarında dört adet kule bulunmaktadır²³. Adanın bu bölümünde surlardan bağımsız olarak, mendirek başlangıcına ana kayaya oyulmuş basit korunaklı gözetleme mevkileri hazırlanmıştır. Kuzey bölümünde ise izodomik tarzda, oldukça yüksek ve sağlam deniz surları inşa edilmiştir. Lima-

²¹ Gerkan 1924, 117- 118, figür 10.

²² Gerkan 1924, 117.

²³ Love 1968, 134.

Resim: 6 Kap Krio teras yerleşmeleri

na gelen teknelerin bağlanacağı yuvarlak halkalar halindeki babaların bazıları bugünde orijinal yerinde görülebilmektedir (Resim 7). Küçük Limanın ada bölümündeki kuzey girişte yer alan surlara bağlı yuvarlak kule hem girişteki stratejik konumu hem de gemilerle direkt bağlantı ile şehir savunmasında oldukça etkin bir role sahip olmalıdır. Bazı araştırmacılar bu kulenin kuruluşunu ve Küçük liman girişini Knidoslu mimar Sostratos'a bağlamak istemektedir²⁴. Kap Krio'nun güneyi bahsedildiği üzere oldukça yüksek bir uçurumdur. Buna bağlı olarak adanın bu bölümünü herhangi bir sur duvarı inşasına gerek duyulmamıştır. Thukydides'in ifadelerinden Knidos'un M.Ö. 5.yüzyılda ve Peloponnes savaşları sırasında bir sur ile çevrili olmadığı anlaşılmaktadır. Birçok Karia şehrinde olduğu gibi Knidos'ta da ve dolayısıyla Kap Krio'da şehir surlarının inşası Karia Satrabı Mausolos dönemine bağlanmaktadır.

Ada ve anakara arasındaki doğal koydan oluşan, Knidos'un ünlü limanlarının da günümüzde de görülebilen yapılandırılması, bu dönemde gerçek-

²⁴ Love 1968, 134, figür 8.

leştirilmiş olmalıdır. Ana kara ile ada birleşmişse olsa, antik devirde inşa edilmiş olan dalga kırının duvarlarından arada kalanlar görülebilmektedir. Bu kalıntılar yardımıyla iki kara arasında kalan kanalın yaklaşık 35 m. genişliğinde olduğu anlaşılmaktedir. Antik çağda ana kara ile olan iletişim iki bölüm arasında işleyen küçük tekneler veya hareketli bir köprü ile yapılıyor olmalıydı²⁵. Bu dalga kırının doğu ve batı yanlarında, Strabon'un da bahsettiği (Strab. Geo. XIV, 656), Knidos'un ünlü Ticaret (Büyük Liman) ve Trireme (Küçük- Askeri Liman) limanları bulunmaktadır. Kap Krio ve ana kara arasındaki kanal, kuzey rüzgarları (Poiras) esmeye başladığı zaman, Temmuz, Ağustos aylarında yada savaş sırasında Triremelere büyük bir manevra kabiliyeti sağlıyor ve bu gemilerin kolaylıkla küçük limandan ticaret limanına geçebilmelerine yardımcı oluyordu. Bu da özellikle savaş sırasında oldukça önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Savaş sırasında gerektiğinde liman ağızları büyük bir olasılıkla zincirlerler kapatılmaktadır²⁶. Kişi ay-

²⁵ Love 1968, 134.

²⁶ Gerkan 1924, 114.

larında güney ve doğu rüzgarları esmeye başladığında da ticari limandaki gemiler aynı şekilde kanal vasıtasyyla bu dertten kurtulabiliyordu. Özellikle ters rüzgarlar estiğinde gemiler zorunlu olarak burada konaklıyorlardı ve bu da Knidos'un diğer bir gelir kaynağını oluşturuyordu.

Kazı ve araştırmalar göre daha geç klasik çağda şekillenen Kap Krio'daki teraslar ve bunlar üzerinde yer alan yapılarda, Helenistik dönemde boyunca, sosyal ve ekonomik yaşam gelişerek devam etmiştir. Dini yada kamu yapılarından çok halkın kullanımına yönelik evler, dükkanlar ve işlikler oldukça yoğun bir sosyal yaşıtı içinde Kap Krio'daki yerlerini almıştır. Ana Kara bölümünde yer alan Stoa yapılarının yada dükkan sıralarının²⁷ küçük ölçekli ve daha sade benzerleri Helenistik dönemde Kap Krio'ya da inşa edilmiştir. Tiyatro, odeon, tapınaklara veya diğer kamusal alanlara uzak olması yada arada bir kanal bulunması, ekonomik yönden gelişime büyük bir dezavantaj teşkil etmemiştir.

Şehir içinde Kap Krio, limanlar ile olan direkt bağlantısı ile ekonomik açıdan avantajlı bir konuma sahiptir. Kap Krio'nun doğusunda, ticari limanın bulunduğu yönde, deniz surlarının hemen alt kısmındaki kayalık alanının bir bölümünde, gemilerin kırzağa çekilmesi için kayalığın yontulmasıyla hazırlanmış platformlar ve basit bir rihtım bulunmaktadır²⁸. Burası boyutları göz önüne alındığında küçük ölçekli teknelerin onarım yada bakımları için çekilebileceği bir yer olarak düşünülmüştür. Bu durum, doğal olarak, küçük balıkçı yada ulaşım teknelerinin ada bölümünde yer olmasını sağlamıştır. Küçük teknelerin burada demirlemeleri yada bakıma alınmaları, Kap Krio'da bulunan dükkan ve onarım atölyeleri için ekonomik bir avantaj sağlamaktadır. Kap Krio'daki kazılarda ortaya çıkmış olan balıkçılıkla ilgili buluntular da bu görüşü

Resim: 7 Gemilerin bağıldığı halkalar

doğrular niteliktedir. Aynı platformun daha büyük ölçüde olanı Kap Krio'nun batı yamacında, şehir surlarının dışında yer almaktadır.

Helenistik dönemin sonuna doğru Mitridates ve korsan ataklarına maruz kalan Knidos'un ada bölümünde de aynı akibetin izlerini bulmak mümkündür. Kap Krio'nun doğu yamaçlarında yer alan dükkan sırasında bulunan bir sarnıç doldurması ve Roma dönemi zemininin altında kalan bazı kontekstler M.Ö.1.yüzyılın başlarında Kap Krio'da yaşanan bir tahribatı göstermektedir. Sarnıç doldurması içinden ve merdivenli caddenin aşağı kısmında bulunan dağılmış üç adet insan iskeleti ile bu döneme tarihendirilen seramikler üzerindeki yanık izleri bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Roma ve geç antik çağlar boyunca, Kap Krio'nun şehir içindeki belirlenen konumu, binalar üzerindeki bazı değişikliklerle devam etmiştir. Ancak belirtildiği üzere yine, kamusal yapılardan çok, sosyal ve ekonomi içerikli halkın günlük kullanıma ve ikametine yönelik binalar burada yer almaktadır. Bunun yanı sıra batıda şehir surlarının dışında, yamacın aşağısında M.S. 1. ve erken 2.yüzyıla tarihlenen anıtsal bir mezar yapısı bulunmaktadır²⁹. Bu mezar içinde tespit edilen daha geç döneme ait gömüler, adanın bu bölümünün sınırlı da olsa Roma döneminde mezarlık alanı olarak kullanıldı-

²⁷ Love 1974, 85- 86, figür 2- 3.

²⁸ Love 1968, 135, f.13-14.

²⁹ Newton 1863, 512- 518, Levha LXIX, LXX, LXXI; Newton 1865, 247- 248, Levha 21.

Resim: 8 Teras yerleşmesi yanın tabakası

ğı söylenebilir³⁰. Ancak burada tek bir mezar yapısının bulunması, bu bölümün genel bir nekropol alanı olmayıp, sadece ayrıcalıklı vatandaşların, senato ve Knidos Halk meclisinin vereceği karar ile gömüleceğini göstermektedir³¹.

Kazısı yapılan teraslar üzerinde ve bazı dolurmalarla tespit edilen M.S. 3.yüzyılın ortalarına tarihendirilen güçlü yanın tabakası, bu dönemde Kap Krio'da yaşanmış olan bir felaketi göstermektedir. Benzer bir durum ana kara bölümünde de gözlenmiştir³². Buna karşın onarılan binalar herhangi bir işlevsel farklılığa gidilmeksızın, fonksiyonlarına uzunca bir süre daha devam etmiştir.

M.S. 4. ve 5.yüzyıllarda da Kap Krio yoğun bir yerleşim alanı olarak görülmektedir. Ancak Hı-

ristiyanlığın kabul edilmesi ile tapınak ve kutsal alanları yerini alan Kiliseler ve diğer dini yapılar, yine şehrin ana kara bölümünde yer almaktadır. Anlaşılacağı üzere Kap Krio için klasik çağlarda belirlenen, yerleşim alanı rolü, geç antik dönemde de değişmeden devam etmektedir.

Kap Krio'da üç farklı noktada sürdürülken kazı ve araştırmalar, şehrin bu bölümünün M.S. 5. 6. yüzyıllarda terk edildiğini ve Knidos yerleşimi alanının erken Bizans dönemiyle birlikte ana kara ile sınırlandığını göstermiştir.

Doğu teraslarda sürdürülken kazılarda ortaya çıkmış dükkan sıraları, işlikler ve konutlarda M.S. 5.yüzyılın ilk yarısında gerçekleşen bir yanın felaketi tespit edilmiştir (Resim 8). Seramik, sikke ve diğer küçük buluntular aracılığıyla bu tahribatın kesin olarak, M.S. 5.yüzyılın ilk yarısında gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Söz konusu yanın felaketiyle birlikte, Kap Krio'daki doğu yamaçta yer alan teraslarının bazılarının bir daha onarılmayıp, kullanılmadığı ve bu yapıların tümüyle terk edildiği gözlenmiştir. Teraslar üzerinde yapılan araştırmalar ve toplanan buluntular, doğu yamaçta yer alan 3.-6. teraslarda yerleşimin sona erdiğini, ancak en

³⁰ Yarımadaının batısında bulunan bu mezar anıtı haricinde bu alanda başka bir gömü tespit edilmemiştir. Aristokleidas'ın Kızı Lykaethaion'un mezarı olarak belirlenen bu mezar anıtı içinde, daha geç dönemlerde yapılmış gömüler söz konusudur. Daha sonraki gömülerin bu ailenin soyundan gelenler yada farklı vatandaşlar için olup olmadığı belli değildir. Ancak burada tespit edilen M.S. 5.yüzyıla ait kandiller bir dönem sadece burasının özel mezarlık olarak kullanılmış olabileceğini gösterir: Newton 1863, 518; Bailey 1988, 326, Q2992, 2998, 3007, levha 97.

³¹ Newton 1863, 516; Newton 1865, 249- 250.

³² Özgan 1999, 206- 07; Özgan 2001, 96- 97; Dionysos Terası Stoa

alt terastaki binanın basit onarımlar ile M.S. 6.yüz yılın ilk yarısına dek kullanıldığını göstermiştir.

Diger çalışma alanı olan yamacın batısında bulunan teraslardaki, konut alanlarında tespit edilen diğer bir yanın tabakası, geç antik ve erken Bizans dönemlerinin, Knidos için çok sakin bir süreç olmadığını göstermektedir. Batı yamaçtaki evler ve doğu yamaçta yer alan, geçirdiği felaketten sonra bir müddet daha kullanımında kalan 2.terastaki mütevazı konut, maruz kaldıkları güçlü bir yanın ve tahribattın ardından bir daha kullanılmayarak, terk edilmişlerdir.

Gerçekte doğu ve batı yamaçlardaki konutlarda, surların dışında yer alan mezar yapısında sürdürülen arkeolojik kazilar ile Kap Krio üzerindeki yüzey araştırmalarında M.S. 6.yüz yılın ilk yarısında sonraya tarihlendirilecek tek bir parça bile bugüne dek bulunamamıştır.

Sadece Knidos için değil, birçok Akdeniz'e kıyı merkezlerde, Batı ve Doğu Roma İmparatorluğu için geç antik ve Erken Bizans dönemleri buhranlı geçen ve güvensiz bir ortamın hüküm sürdüğü yüzyıllardır. Bu döneme dek hem adada hem de anakarada olmak üzere, yerleşim alanını çok geniş bir sahaya yaymış olan Knidos, güvenlik açısından küçülmeye başlamıştır. Doğal olarak konutlar için karanın iç kısımları ve ulaşılması güç yüksekler tercih edilmiş olmalıdır. Çok uzun bir zamandır Knidos'un önemli bir parçası olan ve belki de şehrin ilk kurulduğu günden beri varlığını kesintisiz sürdürden Kap Krio, ilk kez M.S. 5.yüzylinderde geçirildiği tahribata bağlı olarak yavaş yavaş terk edilmeye başlamıştır. Burada yapılan kazilar, yine de bu tahliyenin bir anda gerçekleşmediğini, adanın yaklaşık 75- 100 yıllık bir süreç içinde tümyle terk edilmiş olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Bailey 1988 : D.M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum III. Roman and Provincial Lamps, Londra 1988.
- Bass 1975 : G.F. Bass, "Underwater Survey- 1973", TAD 22.2, 1975, 33- 38.
- Bean, Cook 1952 : G.E. Bean, J.M. Cook, "The Cnidia", BSA 47, 1952, 171- 212.
- Bent 1888 : J. Th. Bent, "Discoveries in Asia Minor", JHS 9, 1888, 80- 92.
- Bittel 1942 : K.Bittel, Kleinasiatische Studien, Istanbuler Mitteilungen, Heft 5, Istanbul 1942.
- Cahn 1970 : H.A. Cahn, Knidos. Die münzen des 6. und 5.Jhs. v.Chr., Berlin 1970.
- Gerkan 1924 : A.von Gerkan, Griechische Städteanlagen, Leipzig, 1924.
- Leake 1840 : W. M. Leake, W. Gell, F. Bedford, Antiquities of Ionia, published by Dilettanti III, Londra, 1840.
- Love 1968 : I.C. Love, Knidos- Excavations in 1967, TAD XVI. II, 1968, 133- 159.
- Love 1970 : I.C. Love, A Preliminary Report of the Excavations at Knidos 1969, AJA 74, 1970, 149vd.
- Love 1974 : I. C. Love, "Excavations at Knidos 1972", TAD. XXI. 2, Ankara 1974, 68- 129.
- Müller 1997 : D. Müller, Topographischer Bildkommentar zu den Historien Herodotus, Kleinasiens. Tübingen, 1997.
- Newton 1863 : C. T. Newton, A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus, and Branchidae II, 1862/ 63,
- Newton 1865 : C.T. Newton, Travels and Discoveries in the Levant II, Londra, 1865.
- Özgan 1999 : R. Özgan, "1997 Knidos Kazısı", XX. KST. II, Ankara 1999, 205- 214.
- Özgan 2001 : R. Özgan, "Knidos 1999", 22. KST. 2. Ankara 2001, 95- 112.
- Thimme 1965 : J. Thimme, Die religiöse Bedeutung der Kykladenidole, AntK. 8, 1965, 72- 86.

KELENDERİS AŞAĞI ŞEHİR SONDAJINDA BULUNAN KIBRIS KIRMIZI ASTARLI (GEÇ ROMA D) KAPLARI*

Dr. Mehmet TEKOCAK**

Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kapları, doğu'da Roma Kırmızı Astarlıları sınıfı içerisinde yer alan türlerden bir tanesi olup Geç Roma D ismiyle de anılmaktadır. Çalışmamızı oluşturan bu malzeme; Orta Dağlık Kilikya¹ bölgesinin önemli liman kentlerinden birisi olan Kelenderis'in² Aşağı Şehir olarak adlandırılan kısmında 1989-1995 yıllarında gerçekleştirilen kazılarda ele geçmiştir.

Waagé³ tarafından Geç Roma D Seramiği olarak adlandırılan bu seri ilk kez Hayes⁴ tarafından tanımı ve tasnifi yapılarak bilim dünyasına tanıtılmıştır. Hayes, bu serinin üretim yeri olarak Kıbrıs'ı göstermiş ve de bu isimle literatüre geçmesini sağlamıştır.

İnce taneli hamurlu, kaba imalatlı ve düzensiz rulet bezemeli Kıbrıs Kırmızı Astarlıları, aynı bölgede üretildikleri varsayılan Kıbrıs Sigillataları ile henüz direkt bir bağlantı kurulamamış olmakla birlikte, oldukça yakın benzerlik göstermektedir. Muhtemelen de Kıbrıs Sigillataları'nın üretildiği geleneksel fırnlarda üretilmiş olmalıdır. Ancak iki seri arasında bir boşluk bulunmaktadır. Geç Roma C Seramiği nin erişmiş olduğu yoğunluk kadar olmasa da Doğu Akdeniz'de M.S. 4. yüzyıl sonundan M.S.700 ci-

Çalışmamızı oluşturan bu malzeme; Orta Dağlık Kilikya bölgesinin önemli liman kentlerinden birisi olan Kelenderis'in Aşağı Şehir olarak adlandırılan kısmında 1989-1995 yıllarında gerçekleştirilen kazılarda ele geçmiştir.

varlarına kadar kullanım görmüştür⁵. Özellikle de 6. ve 7. yüzyıllar en yaygın oldukları dönemlerdir⁶.

Kili, selefi Kıbrıs Sigillataları'nda kullanılmışa ben-

zer. Görülebilir taneleri olmayan ince taneli hamuru pürüzsüzdür ve kötü pişirilseler dahi düz kırık ve rırır. Açıkça belirgin olan tek katkı maddesi çoğulukla oldukça iri ve yüzeye çıkan kireç tanecikleridir. Pişme derecesinde ve kil renginde büyük farklılıklar vardır. Kil rengi olarak sarımsı bir renkten portakal (turuncu) rengi tonları, kahverengi ve kırmızıdan koyu kahverengi, efflatun ya da bordo; pembemsi ya da kestane renkleri en yaygın olanıdır. Kaplar üst üste konularak fırıldıklarından ötürü ağız kenarları renk değişikliğine uğrayarak siya-

himsi ya da kremsi beyaz bir renk alır. İnce astar tabakası, Geç Roma C serisinde olduğu gibi tüm yüzeyi kaplar. Ancak büyük leğenler/tekneler ve bazı kapalı kap formları bu genellemenin dışındadır. Kabı oluşturan gövde kiline benzer mizaçta ve hemen hemen onunla ayırt edilemeyecek şekilde çok yakın bir benzerliğe sahip olan astar, kötü pişmiş parçalarda mat bir görünümü sahiptir. İyi pişmiş kaplarda ise metalik bir görünüm elde edilir ki bu durumda da genelde gövde kilinden daha koyu bir ton almış olur. Form 1'de olduğu gibi erken örnekler, Kıbrıs Sigillataları ile benzerlik gösteren daha kalın ve parlak görünen bir astar özelliği gösterirler⁷.

Kaplar genellikle oldukça kalın duvarlı ve özensiz üretilmişlerdir. Çoğunlukla daha özenle yapıldığı anlaşılan iç yüzeyde paralel firça izleri

* Bu makale, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Bilim Dalı'nda tamamlamış olduğum "Kelenderis Roma Çağ Seramiği" adlı doktora tez çalışmasının bir bölümündür.

** Öğr. Gör. Dr. Mehmet TEKOCAK, Selçuk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 42031 KONYA, e-mail: mttekocak@yahoo.com

¹ Kilikya bölgesi ve sınırları ile ilgili bkz. Erzen 1940, 1 vd., 54-58; Herodot VII, 91, Langlois 1947, 16; Machatschek 1967, 2; Mitford-Andrews 1980, 1232-1234; Strabon XIV, IV, 2 - XIV, V, 1 - XIV, V, 3; Zoroğlu 1994c, 304 vd.

² Kelenderis Antik Kenti ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Zoroğlu 1994, 1-72; Zoroğlu 1994b, 437-448.

³ Waagé 1933, 304-308; Waagé 1948, 52.

⁴ Hayes 1972, 371-386; Hayes 1980, 528-529.

⁵ Hayes 1972, 371.

⁶ Williams 1989, 27-28, not.3.

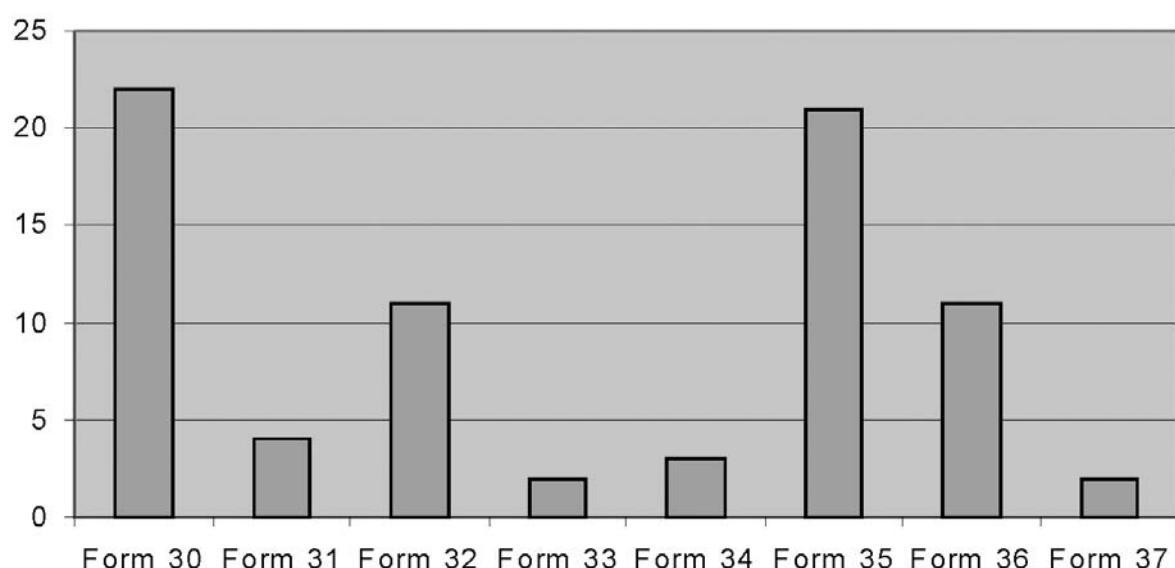
⁷ Hayes 1972, 371 ; Williams 1989, 28.

gözlenmektedir. Düzensiz çark izlerinin görüldüğü dış yüzey ve dip kısmı ise daha kabaca yapılmıştır. Düz dipli örneklerin tel ya da iple kesilerek, alçak ayakların ise dıştan çukurlaştırılarak üretildikleri tespit edilmiştir.

Kıbrıs Kırmızı Astarları M.S. 4. yüzyılın sonundan M.S. 7. yüzyılın başlarına kadar varlığını devam ettirmiştir.

Grafikte de görüldüğü gibi Kelenderis aşağı şehir sondajında 8 ana form tespit edilmiştir. Bu ana

Tablo : Kelenderis Geç Roma D – Kıbrıs Kırmızı Astarlı Kapları

Dekorasyon olarak kaba bir biçimde yapılan rulet bezeme bir veya daha fazla dar bantlar şeklinde kabın yüzeyine işlenmiştir. Yüzeyde görülen düzensiz çukurluklar ve çizgiler ise çarkın dikkat-sizce döndürülmesindendir. Dudaklar çoğu zaman yivlidir. Birkaçörnekte yivli ya da yivsiz damga bezemeler görülmektedir. Bazı örneklerde ise bir özellik olarak karşımıza çıkan Kıbrıs üretiminin damgası olabilecek kısa dalga süsleri ağız kenarında yer almaktadır.

Kıbrıs Kırmızı Astarlarının Doğu Akdeniz dünyasındaki yayılımı ve potansiyeli son yillardaki alışmalar ile daha iyi bir şekilde anlaşılmaktadır.⁸

⁸Bu serinin, ana vatanı olan Kıbrıs'taki tüm kentlerde hakim olduğu gözlenmektedir: Hayes 1972, 385; Ayios Philon: du Plat Taylor 1981, 221, no.347-350, 355-358, 411, 414, 420-422, Çiz. 41, 55-56, 239; Kavalassos-Kopetra: Rautman 1987, 53; Amathous: Touma 1989, 875; Palaepaphos Bölgesi: Lund 1993, 111-116, no.277-338. Yunanistan'da: Peloponnesos: Abadie-Reynal 1989, 156. İsrail: Caesarea Maritima: Adan-Bayewitz 1986, 112; Tel Keisan: Landgraf

formlardan sadece K. Form 6 kendi içerisinde 3 alt gruba (a, b ve c) ayrılr. Tespit edilen formların tamamı yiyecek servis kabı olarak kullanılan tabak, kase ve çanaklardır. Kat.no: 24-25'deki örneklerin leğen olarak ta kullanılmış olabileceği göz ardi edilmemelidir. Kelenderis örneklerinin fabriğinde sadece kalker katkısı ve mika görülür ki kalker oldukça az oranda ve ince taneciklidir. Kalkerin görülmeye oranı mikaya göre oldukça fazladır. Açık

1980, 51-67; Jerusalem: Hayes 1985, 186, 194. Suriye: Ras-Basit: Abadie-Reynal 1989, 156; Hama: Christensen 1986, 7-25; Resafa: Mackensen 1984, 42, 45, 48. Anadolu: Anemurium. Williams 1989, 27-38, no.148-216, Çiz.148-216; İstanbul Sarachane: Hayes 1968, 211, no.67-72, Çiz. F; Hayes 1992, 7; Didyma: Wintermeyer 1980, 158; Amorium: Tomber 1992, 216, Fig.5, Çiz.20; Harrison 1993, 249, Şekil 5, Çiz.20; Demre: Ötüken 2000, 356, Çiz.6; Seleukeia (Lybre): İnan 1998, Çiz. 36-38; Antioch-on-the- orontes: Waagé 1948, no. 916, 928, 930-932, 960, 970; Tarsus: Jones 1950, Lev.165 J.K, 208, 822, U; Perge: Atik 1995, 161-170, no. 345-373; Firat 1999, 36-65; 2000, 35-38; 2003, 92-94, Lev. LXVI:1-5. Soli: 2004 yılında yaptığım ziyaret sırasında gördüm.

kırmızı (2.5 YR 6/6 ve 2.5 YR 6/8), kırmızımsı sarı (5 YR 6/6), sarımsı kırmızı (5 YR 5/6) renkli kil gözeneksiz ve sıkıdır. Astarı mat, sabunumsu yarıya yakın parça mikali olup en fazla görülen renkler kırmızı (2.5 YR 5/6; 10 R 5/8, 5/6), kırmızımsı kahve, kahverengimsi kırmızıdır. Dekorasyon olarak gövdede değişik biçimlerde yapılmış baskı rulet süsleri (karmaşık ve düz çizgi, damla gibi), kenar yüzeyinde tekli, ikili veya üçlü yatay yiv bant ve kısa dalga süsü ile tondoda haç motifi görülür. K.Form 1 ve 6'nın en yoğun görülen formalar olması Kelenderis'te M.S. 4. yüzyılın sonu ile 7. yüzyılın sonları arasında Kıbrıs ile ilişkilerinin ne denli önemini koruduğunu gösterir.

Kelenderis Form 1 (Kat.no: 1-4): Tabak. (Hayes Form 1, Antioch 928, Berenice B714). Düz, uç kısmı hafifçe yuvarlatılarak kalınlaştırılmış kenarlı, dışa doğru hafifçe açılan gövdeli, alçak halka kaideli geniş tabak. Tondosu düzdür. Kenar dış yüzü kimi örneklerde pahlandırmış, kimi örneklerde ise yuvarlatılmıştır. Kenar uç kısmı içte hafifçe sıvırtılmıştır. Kaide yapılan pahlandırmalar ile köşeli bir görünüm alır. Gövdesi dirsekli ve dirseksiz olup gövde alt bölümünde oluşturulan dirsek dışta keskin bir dönüş içte ise daha yumuşak bir dönüş yapar. M.S. geç 4. yüzyıl – 5. yüzyılın üçüncü çeyreği arasında üretilmişlerdir⁹. Kelenderis aşağı şehir sondajında Kırmızı astarlılar içerisinde en yoğun grubu oluşturan tiplerden birisidir. Gövde alt bölümü olanların tamamı dirseklidir.

Kelenderis Form 2 (Kat.no: 5-7): Kase. Kelenderis Form 30 ile 32 arasında geçiş formudur. Ucu yuvarlatılarak hafifçe kalınlaştırılmış kenarlı, hafif kavisli gövdeli, alçak köşeli kaideli derin kase. İçte gövde ile kenarın birleşme yerinde veya kenar üst yüzeyinde yiv var. Kaide ayakları oldukça alçak olduğu için kabin dip kısmının alt yüzeyi zemine dekmektedir. Tondosu düzdür. Benzer ör-

neği Anamurda da bulunmuş olup M.S. 5. yüzyıla tarihendirilmiştir¹⁰. Kaide üst yüzünde yiv bulunan örneğin (Kat.no: 7) gövde dış yüzü damla rulet ve çizgi rulet bezemeli.

Kelenderis Form 3 (Kat.no: 8-11): Tabak/Kase. (Hayes Form 2, Antioch 930 (f-k)). Yumru biçiminde kalınlaştırılmış kenarlı, kavisli gövdeli, alçak halka kaideli derin kase. Kenar üst yüzeyi genelde yivli olup yivsiz örneklerde vardır. Yivler gövde dış yüzeyinde de görülmekte olup yivler arasında veya yiv olmaksızın gövde dış yüzünde uzun rulet süsü bulunmaktadır. Gövde alt bölümünden kaideye geçişte keskin veya yumuşak geçişli bir dirsek vardır. Tondoda bezekler de görülür. Kaide ve tondo Kelenderis Form 1 ile aynıdır. Bu tip, Afrika Kırmızı Astarlıları Hayes Form 84'ün benzeri olup M.S. geç 5.yüzyıl – erken 6. yüzyıla tarihendirilir¹¹. Gövde dış yüzü damla rulet, karışık çizgi rulet bezekli örnekler var.

Kelenderis Form 4 (Kat.no: 12): Leğen/Tekne. (Hayes Form 7). Kalın üçgen kenarlı, kavisli gövdeli, yüksek halka kaidelidir. Kenar üst yüzeyi genelde bir ile üç adet arasında yivlidir. Kenarnın altında büyük bir çıkıntı olup kenardan gövdeye geçiş keskin köşelidir. Kenarnın hemen altındaki içbükey alanda genelde dalga süsü görülür. Bu grup kalın duvarlıdır. M.S. 6. yüzyılın ikinci yarısı - 7. yüzyılın başlarında üretilmiştir. Kat.no:131'de kenarın dış yüzü eğik rulet bezeklidir.

Kelenderis Form 5 (Kat.no: 13-14): Kase. (Hayes Form 8). Dışa yatay uzantılı düz kenarlı, dışa düz veya kavisli açılan gövdeli kase. Yaygın olmayan bir gurup olup gövde dış yüzünde rulet bezekleri görülür. Üretim tarihi net olarak belirlenmemiş olmakla birlikte M.S. 6. yüzyılda üretilmiş olabileceği bildirilir¹².

¹⁰ Williams 1989, 30-31, fig.11, no.158-159

¹¹ Hayes 1972, 375.

¹² Hayes 1972, 379.

⁹ Hayes 1972, 373.

Kat.no:13 ile dışa yataş uzantılı olup Kat.no: 14'ün düz kenarı hafifçe aşağı eğimlidir. Kat.no:13'ün gövde üzerinde çizgi rulet süsü vardır.

Kelenderis Form 6 (Kat.no: 15-23): Tabak. (Hayes Form 9). Dışa kalınlaştırılmış dikey ya da içe dönük kenarlı, dışa hafifçe açılan kavisli gövdeli, geniş düz dipli veya alçak çıktıtı kaideli tabak. Kenar dış yüzü dışbükey olup aşağı doğru sarkiktır. Kenar profillerine göre kendi içerisinde üç alt grubu ayrılmış olup M.S. 6. yüzyılın ortası – 7. yüzyılın sonları arısına tarihlendirilir¹³. Kenar ve gövdede nokta ve çizgi rulet bezeme ile kısa dalga motif ve tondoda baskı haç görülür. Doğu Akdeniz'de oldukça yaygın olarak görülen bir formdur.

Kelenderis Form 6a (Kat.no: 15-17): Tabak. (Hayes Form 9A). Dışa kalınlaştırılmış dikey kenarlı, dışa açılan düz veya hafif kavisli gövdeli, düz dipli veya alçak kaideli tabak. Kenar uç kısmı dik ve oldukça hafif içe dönük, alt kısmı çok az aşağı sarkık veya kimi örneklerde kenar dış yüzeyi dışbükey ya da üçgenimsidir. Gövdede nokta ve çizgi rulet bezeme, kenar dış yüzünde ise kısa dalga motif görünlür. Kelenderis buluntuları M.S. 6. Yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir.

Kelenderis Form 6b (Kat.no: 18-21): Tabak. (Hayes Form 9B). Dışa kalınlaştırılmış uç kısmı belirgin biçimde içe dönük kenarlı, hafif kavisli gövdeli, düz dipli veya alçak kaideli tabak. Kenar dış yüzü dışbükeydir. Hemen hemen KF6a ile benzer olup ayrılan yönü kenar uç kısmının incelerek belirgin bir şekilde içe dönük bir hal alması ve kenarın içte içbükey bir görünümü sahip olmasıdır. Gövdede nokta, damla ve çizgi rulet bezekler, tondo da ise baskı haç motifi, kenar bir örnekte kenar dış yüzünde kısa dalga motifi görülür. Kelenderis buluntuları M.S. 6. yüzyılın son çeyreği – 7. yüzyılın birinci yarısına tarihlendirilir.

Kelenderis Form 6c (Kat.no: 22-23): Tabak/Çanak (Hayes Form 9C). KF6b ile benzer olup kenarlı daha ona göre daha belirgin bir şekilde içe dönük ve dış yüzünde genelde iki adet yiv olup daha geniş ve derindir. GÖVDE damla rulet bezemelidir. Kelenderis buluntuları M.S. 6. yüzyılın son çeyreği – 7. yüzyılın birinci yarısına tarihlendirilir.

Kelenderis Form 7 (Kat.no: 24-28): Çanak/Leğen (Hayes Form 10). KF6c ile oldukça benzer olup daha derin ve geniş boyutlusudur. Kenar kalınlığı ona göre daha az olup dış yüzü dışbükey veya düz bir şekildedir. Kenarın aşağı sarkıklığı daha fazladır ve uç kısmı hafif yuvarlatılmış veya sıvırlılmıştır. Bazı örneklerde kenarın hemen altında gövde başlangıcında dışbükey bir çıktıtı veya bir yiv göze çarpar. İçte kenar ve gövde birleşim yerindeki içbükeylik daha fazladır. Gövdede nokta, damla ve çizgi rulet bezeme ile dalga süsü, kenar dış yüzünde ise kısa dalga motif görünlür. Gövdededeki bezekler yer yer dar bantlar içerisinde verilmiştir. Kat.no:26'da diğer formlarda hiç görülmeyen yarımdaire içerisinde damla rulet bezemesi görülür. Kelenderis buluntuları M.S. 6. yüzyılın son çeyreği – 7. yüzyılın birinci yarısına tarihlendirilir.

Kelenderis Form 8 (Kat.no: 29-30): Sosluk/Kase. K.Form 35a (Hayes Form 9A) ile oldukça benzerlik gösterir. Farkı daha küçük ebatlı olmasıdır. Dışa kalınlaştırılmış dikey kenarlı, dışa açılan düz veya hafif kavisli gövdeli, düz dipli küçük kase. Kenar üst uç kısmı dik veya çok az dönük, alt kısmı ise yuvarlatılarak belirgin şekilde aşağı sarkiktır. Kenar dış yüzeyi dışbükeydir. Gövdede dışta omurgalandırma var. Çok az aşağı sarkık veya kimi örneklerde kenar dış yüzeyi dışbükey ya da üçgenimsidir. Anemurium'da benzerlerine rastlanmış olup M.S. geç 6 – 7. yüzyılın birinci yarısına tarihlendirilmişlerdir¹⁴.

¹³ Hayes 1972, 379-382, fig.81-82.

¹⁴ Williams 1989, 33-34, fig. 14, no.181,183.

KATALOG

1 Levha 1	K.92 1AG 27 / Tabak (K.Form 30). Az mika kataklı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 5/6)kil. Mat, sabunumsu, açıklı-koyulu tonda (10 R 5/8) astar. Dışta çark izi. Karşılaştırma: Hayes, 1972, lev.80, 1 ; Waagé 1948, lev.10, 928 ; Kenrick 1985, lev. 75, B714. M.S. geç 4 – 5.yüzyılın üçüncü çeyreği.
2 Levha 1	K.92 AF 12 / Tabak (K.Form 30). Kenar-kaide parçası. Mika, az küçük tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/8) kil. Mat, Sabunumsu, yer yer kahverengiye çalan bölgeler (10 R 5/6) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 1 : Waagé 1948, lev.10, 928 : Kenrick 1985, lev. 75, B714. M.S. geç 4 – 5.yüzyılın üçüncü çeyreği.
3 Levha 1	K.92 4AJ 368 / Tabak (K.Form 30). Kaide-gövde parçası. Mika, az ince tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 5/6) kil. Parlak, mikali, sabunumsu (2.5 YR 5/6) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 1 ; Waagé 1948, lev.10, 928 ; Kenrick 1985, lev. 75, B714. M.S. geç 4 – 5.yüzyılın üçüncü çeyreği.
4 Levha 1	K.92 1AK 840 / Tabak (K.Form 30). Kaide-gövde parçası. Mika, az küçük tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı(2.5 YR 6/4) kil. Mat, sabunumsu, dışta yer yer parlak(2.5 YR 4/6) astar Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 1 ; Waagé 1948, lev.10, 928 ; Kenrick 1985, lev. 75, B714. M.S. geç 4 – 5.yüzyılın üçüncü çeyreği.
5 Levha 1	K.90 BK 13 / Tabak (K.Form 31). Kenar-kaide parçası. Mika, az kalker, kataklı gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 5/4) kil. Mat, hafif sabunumsu, mikali, yer yer kahveye çalmakta ve yoğun dökülme (2.5 YR 5/6) astar. Dışta rulet süsü. Çark izi belirgin. Karşılaştırma: M.S. 5.yüzyılın ikinci yarısı.
6 Levha 1	K.92 4AG 15 / Tabak (K.Form 31). Kenar-kaide parçası. Mika, çok az küçük tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 5/3) kil. Mikali, dökülmeler içte yer yer kahverengimsi kırmızılık var (2.5 YR 5/6) astar. Gövde de rulet süsü var Karşılaştırma: M.S. 5.yüzyılın ikinci yarısı
7 Levha 1	K.90 AA 19 / Tabak/Kase (K.Form 31). Mika, çok az ince tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 7/8) kil. Mat, yoğun dökülme (2.5 YR 4/4) astar. Dudakta yiv. Dışta baskı/rulet çizgi süsleri. Karşılaştırma: M.S. 5.yüzyılın ikinci yarısı
8 Levha 1	K.92 4AG 68 / Tabak (K.Form 32). Kenar-gövde parçası. Mika kataklı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/8) kil. Mat (10 R 5/6) astar. Dışta baklava dilimine benzer süsleme. Dudakta iki sıra sıç yiv. Yüzeyde kalker patlamaları. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 2 ; Waagé 1948, lev.11, 930f-t. M.S. geç 5 – erken 6.yy.
9 Levha 1	K.92 4AM 241 / Tabak (K.Form 32). Kenar-kaide parçası. Mika, çok az küçük tanecikli kalker kataklı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 5/6) kil. Astar (2.5 YR 6/8). Gövde de baskı rulet süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 2 ; Waagé 1948, lev.11, 930f-t
10 Levha 1	K.92 AB 10 / Tabak (K.Form 32). Kenar parçası. Mika kataklı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 5/2) kil. Mikali, açık ve koyu renk tonlarında (5 YR 4/2) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 2 ; Waagé 1948, lev.11, 930f-t
11 Levha 1	K.92 KJ 33 / Tabak (K.Form 32). Kenar-gövde parçası. Çok az kalker kataklı gözeneksiz, sıkı (10 R 5/8) kil. Mat, sabunumsu (10 R 5/8) astar. Gövde de baskı çizgi rulet süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.80, 2 ; Waagé 1948, lev.11, 930f-t. M.S. geç 5 – erken 6.yüzyıl

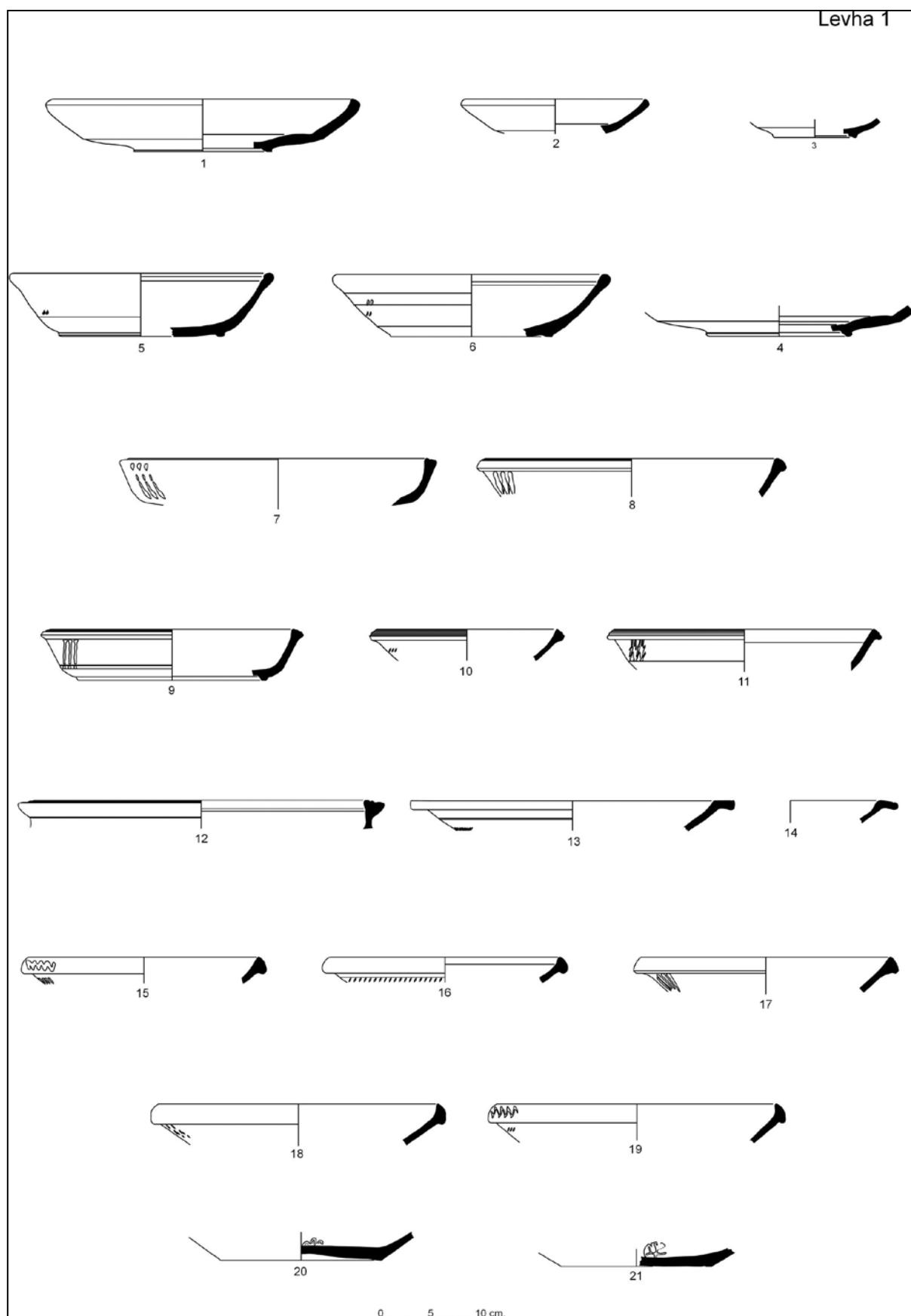
12 Levha 1	K.92 AG 36/ Kase (K.Form 33). Gövde parçası. Katkısız, gözeneksiz sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mikalı yer yer dökülmeler olan (Kahverengimsi koyu kırmızı renkli) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 7. M.S. 6. yüzyılın ikinci yarısı – 7.yüzyılın başları
13 Levha 1	K.90 BT 19 / Kase (K.Form 34). Kenar-gövde parçası. Çok az kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (7.5 YR 5/6) kil. Mikalı yer yer dökülmüş (2.5 YR 5/6) astar. Dışta baskı eğik rulet ve yatay insize yiv bant. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 8. M.S. 6. yüzyılın ikinci yarısı – 7.yüzyılın başları
14 Levha 1	K.90 BT 38 / Kase (K.Form 34) . Kenar-gövde parçası. Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı (7.5 YR 6/6) kil. Mat, hafif sabunumsu (2.5 YR 5/6) astar. Kenarda tek sıra yiv. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 8. M.S. 6. yüzyılın ikinci yarısı – 7.yüzyılın başları
15 Levha 1	K.90 BG 8 / Tabak (K.Form 35a). Kenar-gövde parçası. Az mika katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Kırmızımsı kahve renkli, astarda yoğun dökülme. Kenarda insize zıkkaz süsü. Gövdede insize yatık çizgi süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 9a. M.S. 6.yüzyılın ikinci yarısı.
16 Levha 1	K.90 BZ 28 / Tabak (K.Form 35a). Kenar-gövde parçası. Altın mika, çok ince tanecikli kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 5/6) kil. Mikalı (2.5 YR 5/8) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 9a. M.S. 6.yüzyılın ikinci yarısı.
17 Levha 1	K.92 4AG 67 / Tabak (K.Form 35a). Kenar-gövde parçası. Az mika ve kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 6/6) kil. Mikalı, yer yer dökülmeler (Kırmızı kahve) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 9a. M.S. 6.yüzyılın ikinci yarısı.
18 Levha 1	K.92 AH 4 / Tabak (K.Form 35b). Kenar-gövde parçası. Mika, çok az kalker, gözeneksiz, sıkı (2,5 YR 6/6) kil. Mat ve hafif soft (2.5 YR 6/6) astar. Kenarda dikey baskı rulet motifi. İçte çark izi oldukça belirgin. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9b. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
19 Levha 1	K.90 BM 8 / Tabak (K.Form 35b). Kenar-gövde parçası. Mika, az küçük tanecikli kalker (2.5 YR 6/6) kil. Mat, mikalı, yer yer dökülmeler (2.5 YR 5/6) astar. Kenarın üstünde zıkkaz, gövdede çizgi rulet süsü var. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9b. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
20 Levha 1	K.90 BM 3/ Tabak (K.Form 35b). Kaide-gövde parçası. Mika, çok az ince tanecilikli kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mat, sabunumsu, mikalı, koyulu ve açıklı tonda (2.5 YR 5/6) astar. Tondoda haç süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9b. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
21 Levha 1	K.90 BM 11 / Tabak (K.Form 35b). Kaide parçası. Mika, çok az kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mat hafif sabunumsu, mikalı, koyulu ve açıklı tonda (2.5 YR 4/8) astar. Tondo da baskı haç/bitki? motifi. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9b. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı

22 Levha 2	K.90 BT 21 / Tabak (K.Form 35c). Kenar-gövde parçası. Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 6/6) kil. Mat, mika katkılı, aşınmış (2.5 YR 6/6) astar. Kenarda iki sıra yiv ve zikzak var. Kenar altında gövde başlangıcından baskı çizги rulet süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9c. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
23 Levha 2	K.92 4AC 80 / Tabak (K.Form 35c). Kenar gövde parçası. Mika, çok az ince tanecikli kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 6/6) kil. Mat, mikali ve oldukça dökülmüş (2.5 YR 5/6) astar. Kenarın üstünde iki sıra yiv bulunmaktadır. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 9c. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı.
24 Levha 2	K.90 BM 33 / Çanak/Leğen (K.Form 36). Kenar-gövde parçası. Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mat, mika katkılı (10 R 5/6) astar. Kenar üzerinde iki sıra yiv, boyunda yivler ve gövde dış yüzünde baskı rulet süsü. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 10. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı.
25 Levha 2	K.90 BT 5 / Çanak/Leğen (K.Form 36). Kenar-gövde parçası. Bol mika, çok az kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (5 YR 6/6) kil. Kahverengimsi kırmızı astar. Kenarın üstünde iki yiv bandı. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 10. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı.
26 Levha 2	K.90 BK 5 / Çanak/Leğen (K.Form 36). Kenar-gövde parçası. Mika, az kalker ve kum katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. İç astar soft (iç astar 5 YR 5/6 ; dış astar 10 R 5/8). Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 10. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
27 Levha 2	K.92 4AC 68 / Çanak/Leğen (K.Form 36). Kenar-gövde parçası. Mika, kalker ve kum katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mat, mikali 5 YR 5/6) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 10. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı
28 Levha 2	K.90 BR 4 / Çanak/Leğen (K.Form 36). Kenar-gövde parçası. Katkısız, gözeneksiz, sıkı (5 YR 6/8) kil. Soft sabunumsu, mikali, yer yer dökülmeler olan (2.5 YR 6/6) astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.82, 10. M.S. 6. yüzyılın son çeyreği- 7.yüzyılın birinci yarısı.
29 Levha 2	K.90 BT 67 / Sosluk (K.Form 37). Kenar-gövde parçası. Çok az mika, kalker katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mikalı açık kahveden kızıl kahveye değişen tonlarda astar. Dışta geniş sig yivler. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 9a. M.S.. geç 6 – 7.yüzyılın ilk yarısı
30 Levha 2	K.90 BR 17 / Sosluk (K.Form 37). Kenar-gövde parçası. Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı (2.5 YR 6/6) kil. Mikalı, sabunumsu, yer yer dökülmüş, kahveden kızıl kahveye renkte astar. Karşılaştırma: Hayes 1972, lev.81, 9a. M.S.. geç 6 – 7.yüzyılın ilk yarısı.

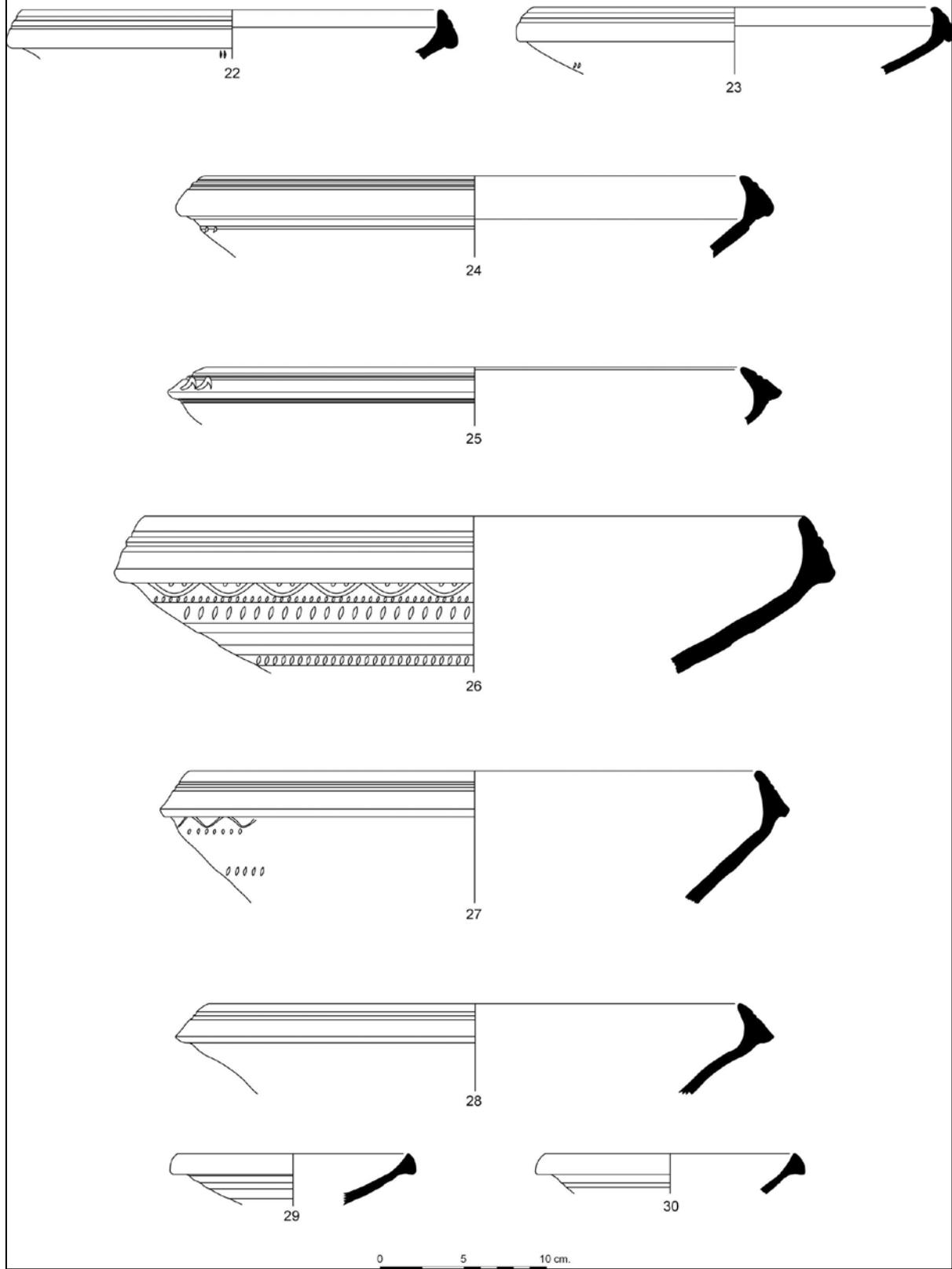
KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA

- Abadie-Reynal 1989 : C. Abadie-Reynal, Céramique et commerce dans le bassin égéeen du IVe-VIIe siècle. Hommes et richesses dan l'empire Byzantine, Vol.I, IVe-VIIe siècle, 143-159.
- Adan-Bayewitz 1986 : D. Adan-Bayewitz, "The Pottery from the Late Byzantine Building (Stratum 4) ad its implications. Excavations at Caesarea Marittima 195,1976,1979, Final Report", Quedem 21, (ed. L.I. Levine – E. Netzer), 90-129.
- Atik 1995 : N. Atik, Die Keramik aus den Südthermen von Perge.
- Atlante II : J.W. Hayes, "Sigillate Orientali", Atlante delle Forme Ceramiche II: Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tarda Ellenismo e Primo Imperio), Enciclopedia dell'Arte Antica Classica e Orientale, 1-96, Lev.I-XXIII.
- Christensen 1986 : A.P. Christensen, Hama: Fouilles et Recherches de la Fondation Carlsberg 1931-1938, III.2: The Greco-Roman Objects of Clay, the Coins and the Necropolis, (A.P. Christensen, R. Thomsen, G. Ploug) 7-31
- du Plat Taylor 1981 : J. du Plat Taylor – A.H.S. Megaw, "Excavations at Ayios Philon, The Ancient Carpasia II. The Early Christian Buildings", RDAC, 209-250
- Erzen 1940 : A. Erzen, Kilikien bis zum Ende der Perserherrschaft
- Fırat 1999 : N. Fırat, Perge Konut Alanı Keramiği, 1999 (Yayınlanmamış D. Tezi).
- Fırat 2000 : N. Fırat, "So-Called 'Cypriot Red Slip Ware' from the habitation area of Perge (Pamphylia)" RCRF Acta 36, 35-37
- Harrison 1993 : R.M. Harrison, "Amorium 1991", KST XIV, II, 247-259.
- Hayes 1968 : J.W. Hayes, "A Seventh-Century Pottery Group. Excavations at Sarayhan in İstanbul Fifth Preliminary Report", DOP 22, 195-216.
- Hayes 1972 : J.W. Hayes, Late Roman Pottery
- Hayes 1980 : J.W. Hayes, Suplemento to Late Roman Pottery, London.
- Hayes 1992 : J.W. Hayes, The Pottery, Excavations at Sarayhan in İstanbul, Vol.II
- Herodot : Herodot, Herodot Tarihi (Türkçe: M. Ökmen)
- İnan 1998 : J. İnan, Toroslar'da Bir Antik Kent. Lyrbe? – Seleukeia?, İstanbul.
- Jones 1950 : F.F. Jones, The Pottery, Excavations at Gözlu Kule, Tarsus, Vol.I, (ed. H. Goldman), Princeton, 149-296, Lev. 119-210.
- Kenrick 1985 : Ph.M. Kenrick, The Fine Pottery, Excavations at Sidi Khreish Benghazi (Berenice), Vol. III, Part 1, (Supplements to Libya Antiqua 5), Tripoli.
- Landgraf 1980 : J. Landgraf, Keisan's Byzantine Pottery, Tell Keisan 1971-1976: une cité phénicienne en Galilée, (ed. J. Briend – J.B. Humbert), 51-99.
- Langlois 1947 : V. Langlois, Kılıkya Gezi (Çev. R. Balaban).
- Lund 1993 : J. Lund, Pottery of the Classical, Hellenistic and Roman Periods, The Land of the Paphian Aphrodite 2, (ed. L.W. Sørensen - W. Rupp), 79-155
- Machatschek 1967 : A. Machatschek, Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauen Kilikien.
- Mackensen 1984 : M. Mackensen, Resafa I, Eine befestigte spätantike Anlage vor den Stadtmauern von Resafa, Ausgrabungen und spätantike Kleinfunde eines Survey im Umland von Resafa-Sergiopolis.
- Mitford-Andrews 1980 : T.B. Mitford-St. Andrews, "Roman Rough Cilicia", ANRW II.7.2, 1230-1261.
- Ötüken 2000 : S.Y. Ötüken, "1998 Yılı Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı", KST XXI, II, 351-366.
- Rautman 1987 : M.L. Rautman – M.C. McClellan, "Cyprus at the End of Antiquity: Investigations at Kalavasos-Kopetra", Muse 21, 45-54.
- Strabon : Strabon, Coğrafya, (Çev. A. Pekman).
- Tomber 1992 : R.S. Tomber, "Roman Fine Wares, Amorium Excavations, 1991", Anatolian Studies, Vol. XLII, (ed. R.M. Harrison), 207-222.
- Touma 1989 : M. Touma, "La céramique protobyzantine d'Amathonte. Remarques sur le matériel trouvé en 1988", BCH 113, 871-875.
- Waagé 1933 : F.O. Waagé, "Excavations in the Athenian Agora. The Roman And Byzantine Pottery", Hesperia 2, 279-328.
- Waagé 1948 : F.O. Waagé, Antioch on-the-Orontes IV, 1, Ceramics and Islamic Coins, Princeton, 1-60, Lev. I-XI.
- Williams 1989 : C. Williams, Anemurium. The Roman and Early Byzantine Pottery.
- Wintermeyer 1980 : U. Wintermeyer – K. Tuchelt, "Didyma 1975-1979. 5 Katalog ausgewählter Keramik und Kleinfunde", IstMitt 30, 135-177.
- Zoroğlu 1994 : L. Zoroğlu, Kelenderis I. Kaynaklar, Kalıntılar, Buluntular, Ankara.
- Zoroğlu 1994b : L. Zoroğlu, "Kelenderis'in İlk Çağ Tarihi Hakkında Notlar", TTKY. 9, 437-448.
- Zoroğlu 1994c : L. Zoroğlu, "Cilicia Tracheia in the Iron Age: The Khilakku Problem", Anatolian Iron Ages 3, 301-309.

Levha 1

Levha 2

MÜZE EĞİTİMİ ve HALKLA İLİŞKİLER*

Halil DEMİRDELEN**

Ülkemizin kültürel zenginliğini ve kimliğimizi oluşturan değerleri bünyesinde bulunduran müzeler; korudukları ve sergiledikleri eserler ile izleyicileri zaman içerisinde bir yolculuğa çıkararak geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilen önemli bir kültür ve eğitim kurumlarıdır. Özellikle Arkeoloji Müzeleri genel olarak kazı ve araştırmalar sonucu kazanılan kültür varlıklarını inceleyen, koruyan ve sergileyen kuruluşlardır. Çağdaş müzelerin işlevlerinden birisi de eğitim ve halkla ilişkiler konusuna önem vermesidir. Eğitim verebilme konusunda daha çok önem kazanan müzeler, geçmişte öğreterek geleceği doğru ve akılçısı yönlendirme bilincini de vermektedir. Bu nedenle müzeler işlevlerine uygun konuma getirilmelidir.

Müzeler de diğer eğitim kuruluşları gibi çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda aktif öğrenmenin gerçekleştirilebileceği bir öğrenme ortamı olarak kullanılmaya başlamıştır. Dolayısıyla müzelerin artık sadece nesnelerin korunduğu ve sergilendiği yerler olmadığı bir eğitim kurumu da olduğu tüm dünyada önem kazanmıştır.

Müze eğitiminin amacı; kimlik ve tarih bilincinin gelişmesi, müzelerin anlam ve öneminin kavranması, insanların yaşadığı kentin tarihsel ve kültürel açıdan önemini öğrenilmesi, kendi kültürü ile farklı kültürleri de tanıması ve kültür varlıklarını

Müzeler; korudukları ve sergiledikleri eserler ile izleyicileri zaman içerisinde bir yolculuğa çıkararak geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilen önemli bir kültür ve eğitim kurumlarıdır. Özellikle Arkeoloji Müzeleri genel olarak kazı ve araştırmalar sonucu kazanılan kültür varlıklarını inceleyen, koruyan ve sergileyen kuruluşlardır.

koruma bilincinin geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

Müze eğitimi, öğrencilerin sadece müze gezmesi ve okullarla beraber çalışmaya sınırlı kalmamalıdır. Seminerler, konferanslar, sergiler ve atölye çalışmaları müze içi ve müze dışı etkinlikler kapsamında olup, müze eğitiminin genel amaçlarındandır. Çağdaş müzeler çocuğa, gence, yaşıya,

engellilere eğitim veren; bireyi, aileyi ve okulları etkinlik kapsamına alan bir çeşit halk eğitimi yapmak zorundadır. Böylece müzeler bireyin gelişmesine katkıda bulunan gerçek bir eğitim kurumu niteliği kazanmaktadır. Müzelerin bir öğrenme ortamı olarak kullanılması için eğitim programlarının ve atölye çalışmalarının düzenli olarak yürütülmesi ve halkın düş gücünü de uyarması gerekmektedir.

Müzelerde eğitim yöntemleri için kitle iletişimini ve kişiler arası iletişim ön planda olmalıdır. Bunun için önceden eğitim ve iletişim stratejileri ve çalışma programları belirlenmelidir. Gösteri, sergi, yayınlar ve broşürler, video ve slayt gösterimleri, yarışmalar ile konferans, yaratıcı drama, dokunma, çizim ve atölye çalışmaları ile eğitim etkinlikleri interaktif olarak uygulanmalıdır. Müzede gerçekleştirilecek etkinlikler çocukların eğlenerken öğrenmesine yönelik olmalıdır. Okulda öğrenme sadece öğrenciye yönelik yapılırken, müzede ki öğrenmeye halk da katılabilir. Müzelerde öğrencilere uygunlanacak eğitim programlarının daha etkin olması için öğretmenlerin desteğini almak gerekmektedir. Günümüzde müzelerin eğitim işlevi çok etkili ve

*Bu makale 13-18 Mart 2007 tarihinde Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından Bodrum'da düzenlenen "Müzecilik Eğitim Semineri"nde bildiri olarak sunulmuştur.

**Arkeolog-Müze Eğitimi Anadolu Medeniyetleri Müzesi

önemlidir. Geçmişte bu işlev daha çok ziyaretçilerin müze gezerken bilgi alıdıkları doğal bir eğitim süreci ile sınırlı iken günümüzde artık müzelerin bu rolü kendi akışına bırakmadığı hatta eğitim işlevini örgün ve programlı bir biçimde yerine getirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bu amaca uygun olarak da gelişmiş ülkelerdeki müzelerde olduğu gibi Anadolu Medeniyetleri Müzesi bünyesinde bir eğitim birimi oluşturulmuştur.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin eğitim etkinlikleri de müze eğitiminin amaç ve programları

Resim: 1 Müze uzmanıncı okullarda verilen konferanslar.

doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Uzun yıllar dır sürdürulen eğitim işlevi daha da geliştirilerek, eğitim faaliyetlerinin daha sistemli ve etkin olarak yürütülebileceği bir eğitim ortamı yaratılmıştır.

Öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesini ziyaretleri uzun yıllardır yoğun olarak devam etmektedir. Özellikle Müzeler Haftası'ndaki kalabalık ve gelişigüzel müze gezilerinin yaklaşık 15 dakikada tamamlanmasının gözlenmesi sonucu, 2001 yılından itibaren Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sistemli ve programlı eğitim uygulamalarına başlanılmıştır. İlk olarak 'Geçmişe Yolculuk' adlı müze gezileri ile müze ortamında ders yapılması fikri uygulamaya konulmuştur. 2002 yılında TED Koleji ve Müzemiz Müdürlüğü işbirliği ile düzenlenen 'Anadolu Uygarlıkları Defilesi' öğrenciler ile halkımızın ilgi ve beğenisini kazanmıştır.

2003 yılında ise Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Gazi Üniversitesi ile Müze Müdürlüğümüzün işbirliği ile "Gençleri Müzelerle Buluşturma Etkinliği" düzenlenmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Salonlarında ve eğitim atölyesinde 4 ay birlikte çalıştığımız öğrenciler, çalışmalarını Gazi Üniversitesi Mesleki ve Teknik Öğretim Fakültesi salonlarında sergileyerek Müzeler Haftası'nın anlam ve önemini vurgulamışlardır.

Resim: 2 Görme engelli öğrencilerle yapılan eğitim çalışması.

Resim: 3 Müze bahçesinde öğrencilerle kazı çalışması.

Ankara Çocuk İslahевi’ndeki 18 yaş altı tutuklu ve hükümlü çocukların ile madde bağımlı gençlerin kültürel etkinlikleri için genel müze gezintileri düzenlenmiş ve kendilerine kültür varlıklarını tanıma ve koruma bilinci verilmeye çalışılmıştır. Bir tür iyileştirme çalışması olan etkinliklerimiz ile bu konumdaki çocukların ve gençlerin topluma kazandırılmasına yardımcı olmamız bizleri de mutlu etmiştir. Bu etkinlikler 2004 ve 2005 yıllarında devam etmiştir.

2004 yılında Ankara İl Jandarma Alay Komutanlığı ve Müze Müdürlüğü işbirliği ile 16 ilçedeki 32 köyde gerçekleştirilen ‘Köylüyü Bilinçlendirme Sohbetleri’ düzenlenmiştir. Köylü vatanndaşlarımızın da yoğun ilgi gösterdiği bu toplantılarında müze uzmanları tarafından “Anadolu Uygarlıkları ve Eski Eser Kaçakçılığı” ko-

Müze eğitiminin amacı; kimlik ve tarih bilincinin gelişmesi, müzelerin anlam ve önemini kavranması, insanların yaşadığı kentin tarihsel ve kültürel açıdan önemini öğrenilmesi, kendi kültür ile farklı kültürleri de tanımayı ve kültür varlıklarını koruma bilincinin geliştirilmesinin sağlanmasıdır.

nularında bilgiler verilmiştir. Bu çalışmalar 2005 yılında da devam etmiştir.

2005 yılı içerisinde Ankara Kalesinde yaşayan komşularımıza ‘Müzede Buluşma’ etkinlikleri düzenlenmiş, kendilerine müzemiz tarihçesi ile müzelerin görevleri konularında bilgi verilmesine çalışılmıştır. Ayrıca, gönüllü kişi ve kuruluşların katılımı ile müzeye getirilen sokak çocuklarına da kültür varlıklarının önemi anlatılmış ve eğitim atölyesinde çalışmalar yapılmıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak 15 yıldır MEB bünyesindeki öğretmenlere yönelik hazırlanan ve müzemizde uygulanan eğitim seminerlerine ilaveten, Jandarma Kuvvetleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Diyanet İşleri mensupları, Emniyet ve Gümruk Teşkilatı mensupları, Dışişleri Mensupları eşleri ile Müzeci meslektaşlarımıza da çeşitli konularda seminer program-

Resim: 4 Yassihöyük Köyü çocukları ile Gordion Müzesinde eğitim uygulaması.

ları düzenlenmiştir. Ayrıca, 12 ayrı vilayette Öğretmenler için düzenlenen hizmet içi eğitim seminerlerinde deümüz uzmanları değişik konularda konferanslar vermiştir. Bununla birlikte İlk ve Orta Öğretim Okullarına Anadolu Uygarlıkları, Eski eser kaçakçılığı ve Müze Eğitimi konularında verilen konferanslar da devam etmektedir (Resim 1).

Ankara'daki devlet okullarında ve özel eğitim merkezlerinde eğitim almaktı olan bedensel, zihinsel ve görme engelli öğrencilere onların konumlarına ve pedagojik yaklaşımlarına uygun olarak yaptığımız eğitim çalışmaları 2005 ve 2006 yılı boyunca devam etmiştir (Resim 2).

2004 yılında Moğolistan, 2005 yılında ise Filistin heyetlerine Bakanlığımızca düzenlenen 'Müzecilik Eğitim Programı' doğrultusunda müzemizde ki eğitim çalışmaları ve müzecilik uygulamalarına ait bilgi ve deneyimlerimiz aktarılmıştır.

Resim: 5 Seramik atölyesinde çalışan öğrenciler.

Resim: 6 Sikke basan öğrenci.

2004 ve 2005 yıllarında Ankara Özel Bilkent Lisesi öğrencileri ile birlikte 'Müzeler bir eğitim ortamı olarak nasıl kullanılır?' adlı çalışma gerçekleştirilmiştir. 4 ay boyunca gerçekleştirilen müze ortamında ders yapılması ve eğitim atölyesindeki uygulamaları anlatan bir bildiri, 2005 yılında İstanbul'da yapılan 'Özel Okullar Sempozyumu'nda katılımcı öğretmenlere tarafından sunulmuştur. 2006 yılında ise Ankara Özel Bilkent İlköğretim Okulu öğrencilerinin hazırladıkları 'Benim Gözümle Anadolu Medeniyetleri Müzesi' adlı çalışmalarını içeren belge ve objeler, müzemiz salonlarında sergilenerken öğrencilere ve halkımıza tanıtılmıştır.

Eğitim Gönüllüleri Vakfı tarafından düzenli olarak müzeye getirilen öğrencilerin yaptıkları resim ve seramik çalışmaları "Çocuk gözüyle Anadolu sergisi" adıyla müze salonlarında ziyaretçilere sunulmuştur.

Resim: 7 Öğrencilerin kalıp çalışması.

“Çocuk elinden antik dönem takıları” adlı öğrenci etkinliği için hazırlık ve uygulama çalışmaları müze ortamında gerçekleştirilmiş ve yapılan takılar daümüzde sergilenmiştir. Ayrıca; 3–6 yaş grubu çocuklara yönelik hazırlanan eğitim programları ve atölye çalışmaları ile bu çocukların eğlenerek öğrenmeleri hedeflenmektedir. Bu etkinlikler ile küçük yaştardaki çocukların da müzeyi sevmeleri sağlanmıştır.

2005 yılında İtalyan ressam DOMINGO NOTARO'nun resim sergisi, 2006 yılında Alman heykeltıraş ERNST BARCLACH'ın heykel sergisi ve yine 2006 yılında Erdinç BAKLA'nın “Hatti ve Hitit Sanatı Üzerine Yorumlar” adlı sergisi büyük beğeni kazanmış ve insanların Müzeye ulaşmasına katkıda bulunmuştur.

Müze bahçesinde Serahöyük adıyla yürütülen ve öğrencilere yönelik olan kazı çalışmaları da çok ilgi çekmektedir (Resim 3). Katılımcı öğrencilere bilgi panoları ve maketler üzerinden bilgi verilmekte ve arkeolog gözetiminde küçük ölçekte programlı bir kazı çalışmasının nasıl olabileceğini uygulamaya katılarak öğrenmektedirler.

2006 yılı kazı sezonunda Polatlı İlçesi Yassihöyük Köyünde yürütülen ve Bakanlık Temsilcisi olarak görev yaptığım Gordion Kazı çalışmaları esnasında, Kazı Heyeti ve Gordion Müzesi personelinin de katılımı ve desteği ile eğitim çalışmaları gerçekleştirılmıştır. Bu çalışmalarla, köy çocukların从中 oluşan 41 kişilik gruba kazı çalışmalarının ve Gordion Müzesinin önemi anlatılmış ve koruma bilinci verilmeye çalışılmıştır. Programın sonunda katılımcı çocuklar arasında bilgi yarışması düzenlenmiş ve kazananlara çeşitli hediyeler verilmiştir. Ayrıca, Müzeümüz Sn. Hikmet DENİZLİ'nin hediyesi olarak da bütün çocuklara ‘Gordion Müzesi’ adlı rehber kitabı dağıtılmıştır (Resim 4).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi Eğitim Birimi; Müze Müdürü Hikmet DENİZLİ başkanlığında toplam 13 kişiden oluşmaktadır. Eğitim Birimimizde, Müze Eğitimi Yüksek Lisans programından mezun

Resim: 8 Müzeler Haftası Çocuk Şenliğinde müzik yapan çocuklar.

olan uzmanlar ve diğer arkadaşlar görev almaktadır. Eğitim programları, sözü edilen ekip tarafından hazırlanarak öğrencilere uygulanmaktadır. Müze Müdürlüğü'nün hedefleri ve vizyonları doğrultusunda kurulan Eğitim Atölyesinin olması fikri, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 19.11.2004 tarih ve 138 sayılı kararı ile takdirle karşılanmıştır. Eğitim Atölyesindeki bölümler; Tablet yazım atölyesi, Seramik yapım atölyesi (Resim 5), Seramik Tanıma atölyesi, Sikke basma atölyesi (Resim 6) ile Restorasyon atölyesinden oluşmaktadır. Sadece Müzeler Haftasındaki Çocuk Şenliği'nde uygulanan duvar resmi, kalıp çıkarma (Resim 7), maske yapımı ve yontu atölyeleri de hizmet vermektedir. Ayrıca, müze bahçesinde öğrencilerin katılımı ile

Resim: 9 Çocuk Olimpiyatlarının açılış töreni.

Eğitim Atölyesindeki bölümler; Tablet yazım atölyesi, Seramik yapım atölyesi, Seramik Tanıma atölyesi, Sikke basma atölyesi ile Restorasyon atölyesinden oluşmaktadır.

arkeolojik kazı çalışmaları da yapılmaktadır. Eğitim Atölyesinden öğretim yılı içerisinde, önceden randevu alan bütün okullar faydalana bilmektektir. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde 2003 yılından itibaren her yıl Müzeler Haftası'nda Çocuk Şenliği düzenlenmektedir (Resim 8). 2007 yılı Müzeler Haftasında V. Çocuk Şenliği de hazırladığımız

Resim: 10 Çocuk Olimpiyatlarında çuval yarışı.

Resim: 11 Çocuk Olimpiyatlarında yastık güreşi yapan öğrenciler.

program çerçevesinde kutlanacaktır.

2005 ve 2006 yıllarında ise Müzemize bağlı Roma Hamamı Açık Hava Müzesinde Müzeler Haftası etkinlikleri kapsamında I. ve II. Çocuk Olimpiyatları yapılmıştır (Resim 9). Halk oyunları ve Gezici Kukla Tiyatrosu ile eğlenceye başlayan çocuklar, çuval yarışı (Resim 10), yumurta taşıma, halat çekme, topaç çevirme, yastık güreşi (Resim 11) ve ebru çalısması gibi etkinliklerle coşkulu bir şekilde yarışmalara katılmışlardır. Dereceye giren çocuklara müzede hazırlanan sembolik madalyalar verilirken çeşitli hediyeler de dağıtılmıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Katalog-kitap, Yıllık, Konferanslar kitabı, Müze Rehber kitabı, Takvim, Eğitim broşürü ve Müze broşürü gibi çok sayıda yayını

bulunmaktadır. Müze Müdürlüğümüz başkanlığındaki eğitim birimi ve müzemiz uzmanlarının da katılımı ile tespit edilerek bilgi ve belgeleri hazırlanan 12 ayrı uygarlık ve dönemi kapsayan "Anadolu Uygarlıklarını Eğitim Seti"nin – Senden Önce Anadolu - adıyla yayınlanması için 2006 yılı içinde çalışmalar başlamıştır (Resim 12). Eğitim danışmanları ve akademisyenlerin de katılımı ile gerçekleşen yayın çalışmaları tamamlanma aşamasındadır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim birimi, bütün bu etkinlikleri Müze Müdürü Hikmet DE-NİZLİ öncülüğünde, Müzemiz uzmanlarının ve gönüllü müze dostlarının katkılarıyla gerçekleştirmektedir.

Fotoğraflar: Soner ATEŞOĞULLARI

Resim: 12 "Senden Önce Anadolu" adıyla yayınlanan eğitim seti.

BELKIS – ZEUGMA VE MOZAİKLERİ

EDITÖR Yrd. Doç Dr. Rifat ERGEÇ

HAZIRLAYANLAR

Dr. Mehmet ÖNAL, Fatma BULGAN, Hamza GÜLLÜCE, Ahmet BEYAZLAR, Dr. Burhan BALCIOĞLU, Taner ATALAY

224 sayfa, renkli kuşe baskı, 34cm x 24cm., bez cildinde şömilzili...

Kitapta Zeugma'nın kronolojik tarihi, kazı ve araştırmalar, villalar ve mozaiklerin tanıtımı konularında son derece zengin bilgiler yer alıyor. Özellikle, fotoğrafların kalitesi ve üstten çekilmiş olan Zeugma Antik Kenti görüntüsü ile kapakta yer alan aşk ve ruhu sembolize eden (Eros-Psikhe) mozaiği kitaba ayrı bir görsellik kazandırmış.

Birecik Barajı'nın yapımına başlanmasıyla birlikte başlayan kurtarma kazılarında ele geçirilen ve Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Zeugma Mozaikleri, titiz bir çalışmayla "Belkis-Zeugma ve Mozaikleri" isimli bir kitaba dönüştürülmüş. Kitabın editörlüğünü Gaziantep Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Rifat Ergeç yapmış. Kitabı hazırlayan kurulda Müze Müdür Vekili Arkeolog Dr. Mehmet Önal ile arkeologlar Fatma Bulgan, Hazma Güllüce ve Ahmet Beyazlar, müze araştırmacıları Dr. Burhan Balcioğlu ile Taner Atalay yer almış. Zeugma Antik Kenti'nin kronolojik tarihi, yapılan kazılar ve kurtarılan eserler ile Zeugma Villaları ve Mozaikleri'nin çıkarılmaları ve müzeye taşınmaları sürecinin fotoğraflarla anlatıldığı kitapta, Dionysos, Mainad, Okeanos, Peseidon, Euphrates, Europa, Zosimos ve Giyoşlu villaları, Hamam ve Gymnasion Kompleksi ile parça halindeki mozaiklerin fotoğrafları yer alıyor. Bulunuşları ve müzeye taşınmaları detaylarıyla veriliyor. Dünyaca ünlü Mars Heykeli'in 'kızgın bakışlarıyla' başlayan kitapta toplam IV bölüm bulunuyor.

- I. GİRİŞ**
- II. ZEUGMA HAKKINDA**
- III. BELKIS / ZEUGMA MOZAİKLERİ KATALOĞU**
 - A. DİONYSOS VİLASI**
 - B. HAMAM–GYMNASİON KOMPLEKSİ**

Soner ATEŞOĞULLARI
Arkeolog

- C. MAİNAD VİLLASI**
- D. OKENOS VİLLASI**
- E. POSEİDON VİLLASI**
- F. EUPHRATES VİLLASI**
- G. EUROPA VİLLASI**
- H. ZOSİMOS VİLLASI**
- I. GİYOŞLU VİLLA**
- J. PARÇA HALİNDE MOZAİKLER**

IV. SONUÇ VE GELECEK

Kitabın editörü Gaziantep Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Rifat Ergeç, önsözdeki yazısında kitabın, içeriğindeki mozaiklerle Zeugmalıların, dini inançları, gelenekleri, hayat tarzları, eğlenceleri, düğünleri, bayramları, mimarlık bilgileri, çeşitli konulardaki teknolojileri, heykel, resim, kabartma gibi sanatların düzeyleri ve antik döneme ait benzeri ve daha bir çok olgsuyla okuyucuları tanıstdırdığını belirtmiş.

Sanko Holding ve Gaziantep Müzesi işbirliği ile son derece anlaşılır bir anlatım ve görsellikle hazırlanmış olan kitap, ilk etapta Türkçe ve İngilizce olarak 10 bin adet basılmış.

Antik çağda yerleşim yerlerinin şehirleşmeleri, günümüzden yaklaşık 2700 yıl önce başlamış ve hızla şekillenerek belirli bir düzeye gelmişti. Öناس-ya Ülkeleri'ndeki, kralın malı olan şehir ve halkın yerine, Ege dünyasında her biri birer devlet ve halkı da özgür olan şehirler gelişmeye başlamış olup, kurulan "polis"ler bu türlü şehirlerdi. Bu gelenek Roma Dönemi'nde de devam etmiş, sonradan imparatorluk içinde merkezi yönetimle bağlı kalsalar da polislerin bir kısmı yarı bağımsız olma durumunu devam ettirmişlerdir. M.O. 300 yıllarında Seleukeia ad Euphrates (Fırat Seleukeia'sı) adıyla yeniden kurulmuş olan şehir, Roma İmparatorluğu

amaçlanmıştır. Ayrıca, mimaris ile ilgili küçük açıklamalar yapılmıştır. Mozaiklerin anlatımında mitolojik kişi veya isimlerden Türkçe okunuşunda zorluk olanlar ile kişilik ve kavramlar ismin ilk geçtiği yerde parantez içinde bir defa verilmiştir.

Öte yandan Gaziantep Müzesi, Avrupa Müze Formu tarafindan düzenlenen Yılın Müzesi Yarışmasında (EMYA) finale kalma başarısını gösterdi. Dünyanın ikinci büyük mozaik müzesi durumundaki Gaziantep Müzesinin başarılarının devamını diler, böyle güzel bir kitap hazırladıkları için de değerli meslektaşlarımızı kutlarız.

döneminde Zeugma adıyla anılırken, stratejik konumu dolayısıyla özel bir önem verilmiş, bundan dolayı da giderek Romalı karakteri kazanmıştır.

Zeugma'da çeşitli yerlerde bulunan taban mozaikleri, bu katalogda öncelikle bulunmuş yılları dikkate alınarak ve villalara göre gruplanarak sunulmaktadır. Her grup da, kendi içinde kazı yeri ve yılı dikkate alınarak tanzim edilmiş, böylelikle mozaikler arasında ele geçikleri yerle ilgili olarak bir bütünlük sağlanması

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ “SENDEN ÖNCE ANADOLU” PROJESİ KAPSAMINDA

ANADOLU UYGARLIKLARI EĞİTİM KİTAPLARI SERİSİ’NI ÇIKARTTI

Anadolu Medeniyetleri Müzesi çağdaş müzecilik anlayışı ile koleksiyonlarını sadece koruyan ve sergileyen değil aynı zamanda eğitim yoluyla ziyaretçilere ulaşmayı da hedefleyen bir müze olarak çeşitli üniversitelerden akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerin katkıları ile “Senden Önce Anadolu” Projesi kapsamında Anadolu Uygarlıklar Eğitimi Kitapları Serisini çıkarttı. Yapı Kredi Bankası’nın maddi katkıları ile 16 kitaplık bir set halinde tasarılanan ve ilk aşaması 10 kitap halinde yayınlanan “Senden Önce Anadolu Projesi Eğitim Kitapları”, çocuklara Anadolu’yu tüm dönemleri ile tanıtmayı amaçlıyor. Kitaplarda, Anadolu Uygarlıklarını tarihi figürlerle ve görsellikle eğlenerek, oynayarak, paylaşarak tanıtmaya çalışmak ana hedef olarak seçilmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi çatısı altında 16 ay süren proje boyunca çalışmalara Anadolu Medeniyetleri Müzesi arkeolog, sanat tarihçi, hi-

titolog, sumerolog ve eğitim uzmanları da bilgi ve belgeleri hazırlayarak katılmışlardır.

Bu eğitim seti ile öğrenciler Anadolu uygarlıklarını ve geçmiş dönemlerdeki Anadolu insanının yaşam biçimini de tanıma ve öğrenme fırsatını bulacaklar.

Anadolu Uygarlıklarını çok boyutlu olarak tanıtmayı amaçlayan bu projenin farklı yaklaşımlarla gelecek yıllarda da sürdürülmesi planlanmaktadır.

Kitaplar Hakkında Ayrıntılı Bilgi İçin

Tel: (0312) 3243160

Faks: (0312) 3112839

Adres: Gözcü Sokak No:2 Hisar
06240, ANKARA

e-Posta: anmedmuz@tt.net.tr

web:www.anadolumedeniyetlerimuzesi.org.tr

Senden Önce Anadolu Projesi - Anadolu Uygarlıklar Eğitimi Kitapları

DERNEĞİMİZ YÖNETİM KURULU ÜYESİ FİKRI KULAKOĞLU'NUN MÜZELER HAFTASI AÇILIŞ PROĞRAMI ÇERÇEVESİNDEN 18.05.2007 TARİHİNDE ANKARA ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ'NDE YAPTIĞI KONUŞMA

Sayın Bakan, Sayın Vali ve Sayın konuklar, Türk Müzeciliğinin kurucusu Osman Hamdi Bey'in 165. doğum yılını kutladığımız bu yıldaki "Müzeler Haftası"nın açılışına hoş geldiniz. Arkeologlar Derneği adına hepini saygıyla selamlıyorum. Başta Genel Müdür Sayın Orhan Düzgün olmak üzere, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü Sayın Hikmet Denizli'ye bu güzel organizasyon için teşekkürlerimi sunuyorum.

1846 yılında, Harbiye Ambarı olarak kullanılan Aya İrini'de kurulan ilk müze ve Osman Hamdi Bey'in 1884 yılında çıkarılması sağladığı Asar-ı Atika Kanunu, Türk Müzeciliğinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Aradan geçen yaklaşık 160 yılda, Türk Müzeciliği rüştünü ispatlamıştır. Başta, bugün içinde bulunduğu Anadolu Medeniyetleri Müzesi olmak üzere, çeşitli müzelerimizin "Avrupa'da yılın müzesi" seçilmesi veya "adaylık" aşamaları, bunun en önemli göstergesidir.

Biz arkeologlar, "Müze" denince, doğal olarak, öncelikle "arkeoloji müzeleri"ni anımsıyor, onların başarılarıyla gurur duyuyoruz. Ama, arkeoloji müzelerinin yanında, eminiz ki, son yıllarda İstanbul ve Ankara'da özel sektör ve çeşitli bilim kurumları tarafından açılan "sanat", "teknoloji" ve "bilim" müzeleri de, önumüzdeki yıllarda, sadece Avrupa'da değil, tüm dünyada, Türk Müzeciliğinin sesini duyuracaktır.

Ülkemizde sayıları 100'ü geçen Arkeoloji Müzelerini besleyen en önemli kaynak "arkeolojik kazılar"dır. 2006 yılında, Türk Kazıları çok önemli aşamalar kaydetti. Öncelikle şunu memnuniyetle belirtmemiz gereklidir ki, "Türk Arkeologları" artık, "Yabancı" meslektaşları ile kendilerini kıyasla-

ken, parasal konular ikinci ve hatta üçüncü plana düşmüştür. Tabii ki var olan sorunların, bu kadar basite indirgenerek, neredeyse hiç yokmuş gibi gösterilmesi de düşünülemez. Bilim adamlarımızın, kendi sorunlarını veya akademik hayatlarında sorunları aşarak, yürüttükleri "kazıları"nda da, artık kurumsallaşmaya gitmeleri için, biraz daha fazla gayret göstermeleri gerekmektedir.

Burada temsil ettiğim "Arkeologlar Derneği"nin bir üyesi olarak, müzelerimde çalışan arkeologlarımızın ve tüm müzeci meslektaşlarımızın sorunlarını dile getirmek en başta gelen görevim.

Müzelerimizde çalışan tüm meslek mensubu arkadaşımın, (ister arkeolog, ister sanat tarihçisi veya filolog olsun, hepsi müzecidir) çok fazla görevleri vardır. Hepsi olağanüstü şartlarda ve olağanüstü özve-riyle çalışmaktadır.

Buna karşılık aldıkları ücret ise son derece azdır. Bir müzeciye 5 milyon YTL'lik eserleri zimmetliyoruz ama buna karşılık verdığımız ücret ise bin YTL'ye bile varmıyor. Bugün bir bankada bir veznedarın, hiç yoktan bir "kasa tazminatı" var. Müzecilere ise, artık adı bile anılmayacak olan bir "Müze Araştırmacısı" tazminatı layık görülmüş. Arkeologların aldığı "teknik hizmet" tazminatı bile, diğer eşdeğer kamu kurumlarındaki meslektaşlarından daha düşük. Bir de, oluşturulan "Uzman" kadrosu, müzecilerimiz arasında, daha da tepki yaratmaktadır.

Buna karşılık, hepimiz biliyoruz ki, müzecilerimizin de bir takım eksiklikleri vardır. Ama müzecilerimizin meslek içi eğitimlerini, çeşitli bilim dallarından destek alarak kuvvetlendirerek, bu konudaki açığımızı kapatabilmek çok da uzun yıllar almayacaktır. Müzecilerimizin sadece, her hangi

Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU

Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU

bir Bakanlık veya kamu kurumu bünyesinde çalışan “memurlar” olmadığından ayırdın da olara, onlara bu uzmanlık alanlarıyla ilgili verilecek çeşitli destek programları ile onların hak ettikleri yerde olmalarını sağlamak çok da zor değil.

Müzecilerimizin sorunları çoğu zaman, “müzelerin” fiziki ve idari sorunlarından da kaynaklanmaktadır. Mevcut müzelerimizin fiziki koşullarını burada tekrarlamadan bir anlama yok. Sağlanan imkânlarla yaratılan, ziyaretçiye sunulan teşhir, aslında bir mucize. Arkeologlar Derneği olarak, 2005 yılından beri Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesi kapsamında yaptığımız bir çalışmada, 100.000\$ lik bir bütçe ile 5 ilimizdeki müzelerimizin fiziki şartları için bir takım düzenlemeler yapmaya çalıştık. Ancak görünen o ki, her bir müzeye bile 100.000 \$ versek, fiziki sorunlar, hiç de düzenelebilcek gibi değil. Coğu müzemizin, teşhir düzenlerinin yanı sıra, depolama şartları da “çağdaş müzeciliğin” sınırları dışında. Aslı görevi “kültür varlıklarını ko-

rumak” olan müzelerimizin, göz önündeki vitrinlerinin dışında, arka plandaki depolarının da elden geçirilmesi, acil konulardan bir tanesidir.

Müzelerin ve müzecilerin aslen yerine getirmek zorunda olduğu birtakım yükümlülükler daha var. Bu topraklar bizim. Bu topraklar üzerinde yaşamış tüm uygarlıkların hepsi bizim. Bu uygarlıklara sahip çıkmamızın bir vatandaşlık görevi olduğunu anlatmak da yine biz müzecilere düşmektedir. Müzelerin içinde yer aldığı toplumu eğitmek gibi, aslında kutsal bir görevi var. Gerek birebir ilişkilerle, gerekse yayın gibi etkinliklerle, toplumun, özellikle genç beyinlerin eğitilmesi en kutsal görevlerimizden birisi. Ama müzelerimize ve müzecilerimize sağlanan olanaklar, maalesef o kadar sınırlı ki!

Hepimiz biliyoruz ki, son yıllarda arkeolojik kazılar ve müzelerimiz, sayenizde çok önemli aşamalar kaydetti. Bunu her zaman takdirle anacağız. Şimdiye kadar, “müze” veya “müzeci” dendiği zaman, herkes karanlık, loş salonlarda antika eser sergilemeye çalışan memurları anladı ve hor gördü. Hiç kimse bu insanlara veya kurumlara ne imkân verildiğini düşünmedi. Ama işimize geldiği zaman “*Türkiye, dünya kültür mirasının bekçisi*”dir dedik. Buna karşılık, bu mirasın bekçisi olan kişilere ne verildiğini sorgulamayı bırakın bir yana, bu insanlara ne tür mesleki destek sağladığını bile, hiç düşünmedik. İşler kötüye gittiği zaman da, işin en kolay tarafından, suçu bu insanlara attık. Şimdi ise özel müzelere bakıp, “*özel sektör bu işi çok iyi yapıyor*” diyebiliyoruz. Ama hiçbir zaman kalkıp da, özel sektörün müzecisine ne imkân sağladığını, buna karşılık devletimizin de müzecilere ne imkân sağladığını, hiç düşünmedik. Özel müzeci, sadece ve sadece müzesiyle, sergiyle, uzmanı olduğu eserleriyle ilgilenirken, bizim müzecimiz, kurul emrindeki arkeolog da oldu, özel koleksiyonerin emrindeki “*memur*” da. Aldığı maaş da kabası!

Sayın Bakanım, Sayın Genel Müdürem, degenmeye çalıştığım sorunların bir kısmı bile çözülsel, emin olunuz ki adınız, bu camiaya bıraktığınız izlerle, yıllar sonra da anılacaktır.

Saygılarımla.

16. MÜZE KURTARMA KAZILARI SEMPOZYUMU YAPILDI

Kültür Varlıklarları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından Marmaris Belediyesi ve Martı Otel'in katkılarıyla düzenlenen 16. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu 25-27 Nisan 2007 tarihleri arasında Marmaris'te yapıldı. Müze çalışmalarının ve kurtarma kazılarının sunulduğu sempozyumda; 2006 yılında müze müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazıları, sondaj, çevre düzenleme ve temizlik çalışmalarıyla ilgili 47 bildiri sunuldu.

16. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu – Marmaris Martı Otel

Fotoğraflar: Soner Ateşogulları

TÜRK MÜZECİLİĞİNİN KURUCUSU, RESSAM VE ARKEOLOG OSMAN HAMDİ BEY'İN 165. DOĞUM YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA DÜZENLENEN “29. ULUSLARARASI KAZI, ARAŞTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU” KOCaelİ ÜNİVERSİTESİ’NDE YAPILDI

28 Mayıs 1 Haziran tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesi Umuttepe Kampüsü'nda düzenlenen sempozyumun açılışına Vali Gökhan Sözer, Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu, Kocaeli Üniversitesi Rektörü Sezer Komsuoğlu, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıklarları ve Müzeler Genel Müdürü Orhan Düzgün, Sempozyum Yürütme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Hayat Erkanal, akademisyen, öğretim görevlileri ve öğrenciler katıldı.

Sempozyumun açılışında konuşan Büyükşehir Belediye Başkanı İbrahim Karaosmanoğlu, 3 bin yıllık tarihi geçmişi olan Kocaeli'nin, stratejik konumu itibarı ile tarih boyunca milletlerin ele geçirmek istediği bir şehir olduğunu söyledi. Kocaeli'nin zengin geçmişine rağmen, karanlıkta

kalan birçok sayfasının bulunduğu belirten Karaosmanoğlu, "Gelin birlikte bu karanlık sayfaları açalım ve aydınlatalım. Son yıllarda, Büyükşehir olarak destek verdigimiz yüzey araştırmaları yapılıyor. Yapılan yüzey araştırmaları ile dünyanın en büyük antik tiyatrosu olarak kabul edilen Efes Antik Tiyatrosu'ndan daha büyük bir antik tiyatro tespit edilmiştir. Nikomedia Antik Tiyatrosu'nun kazılabilmesi ve gün yüzüne çıkarılabilmesi için Kocaeli Valiliği ortak çalışma yapıyoruz" dedi. Karaosmanoğlu, Osman Hamdi Bey Müzesi'ni restore ettiklerini, Eskişehir'da kültür geceleri düzenlediklerini, Anibal'ın mezarını onardıklarını anlattı. "Bu topraklar üzerinde yaşayan tüm medeniyetlerin mirasçımız" diyen Karaosmanoğlu, "Herkesin potansiyel defineci olduğu ülkemizde bunu başarmak

zorundayız. Kocaeli, iki denize ve bir göle kıyısı olan, yemyeşil Samanlı dağları ile masmavi denizin kucaklaştığı bir şehirdir. Yazın Karadeniz kıyılarında uzun kumsallarda ve doğa harikası koylarda denize girerken, kışın Kartepede kış sporları yapabilirsiniz. İlkbaharda ise doğa harikası yayalara çıkabilir ve o eşsiz güzelliği ciğerlerinizde hissedebilirsiniz. Sapanca Gölü'nde su kayağı yapabilir, İzmit Körfezi'nde yelken açabilirsiniz” diye konuştu.

Kocaeli'nin sanayi ile anıldığını, çünkü ülke sanayisinin kalbi mevkiiinde olduğunu anlatan Karaosmanoğlu, “Fakat böyle doğal güzelliklere ve tarihi dokuya sahip olan şehrin sadece sanayi ile anılması büyük bir haksızlık ve talihsizliktir. Kocaeli'yi sanayi ile bütünlüğe, kültür ve turizm şehri haline getirmek istiyoruz. Çalışmalarımızı da bu doğrultuda yürütüyoruz. Şehrimizin pek bilinmeyen yönünü, doğal güzelliklerini ortaya çıkarıyoruz. Tüm Kocaeli'ni fotoğraflıyoruz. Türkiye'de ilk defa il genelinde yapılan çalışma ile 50'nin üzerinde trekking parkuru oluşturuyoruz” diyerek, sempozyuma katılanları kente tatil yapmaya davet etti.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Orhan Düzgün, kazı çalışmaları ile yüzey araştırmalarının desteklenmesi gerektiğini söyledi. Bakanlar Kurulu kararı ile geçen yıl 71 Türk, 39 yabancı kazı bilim adamının iştirakiyle 30'u müze kazısı, acil müdahale edilmesi gereken 136 kazı gerçekleştirdiklerini anlatan Düzgün, 2005 yılına göre 19 kazı çalışması fazla yapıldığına dikkat çekti. Orhan Düzgün, 2006 yılında 516 bilimsel araştırmaya da

izin verdiklerini belirterek, “2006 yılında bakanlığın izni ile gerçekleştirilen tüm arkeolojik kazı, yüzey araştırma ve restorasyon çalışmalarına toplam 10.1 milyon YTL ödenek ayırdık. Bu rakam 2005 yılına oranla yüzde 25 artırılmıştır. Ülkemizdeki 9 adet kültür varlığı, dünya kültür mirası listesinde bulunmaktadır. Bu rakamı artırmak için çaba gösteriyoruz” şeklinde konuştu.

Sempozyum kurulu adına konuşan Prof. Dr. Hayat Erkanal, Türkiye'de arkeoloji envanterinin oluşturulmadığını, kurumların birbirinden bağımsız envanter çalışması yürüttüğünü, bu kurumların koordine edilmesi gerektiğini savundu. Erkanal, Türkiye'de arkeoloji konusunda net bir politika belirlenmediğinden yakındı.

Sempozyumda; kazılara ait 145, yüzey araştırmalara ait 100, arkeolojik çalışmalar'a ait 34 ve müze araştırmalarına ait 22 olmak üzere, toplam 301 bildiri sunuldu.

1979 yılından beri kesintisiz her yıl yapılan sempozyum, Ülkemizde gerçekleştirilen en önemli bilimsel faaliyetlerden biri olarak dikkat çekmektedir.

Ayrıca her yıl, bir önceki yılın sempozyumunda sunulan bildiriler yayımlanmaktadır.

Fotoğraflar: Levent Vardar

ÇORUM BÖLGESİİNDE ÇAĞLAR BOYU TAKI SANATI KONULU GEÇİCİ SERGİ ÇORUM MÜZESİİNDE AÇILDI

18-24 Mayıs Müzeler Haftası kutlama etkinlikleri kapsamında Vali Mustafa TOPRAK'ın hizmetesinde Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Tayfun YILDIRIM ve Çorum Müzesi Müdür Vekili Dr. Önder İPEK tarafından hazırlanan tematik sergi, müzenin etnoğrafya salonunda ziyaretçilerin ilgisine sunuldu.

Neolitik Çağdan Osmanlı dönemi'ne kadar Çorum Bölgesinde ele geçen takıların sunulduğu sergide; Doç. Dr. Tayfun YILDIRIM'ın Çorum'un Uğurludağ İlçesine bağlı Resuloğlu Köyünde yer alan M.Ö. 3. binin sonlarına tarihlenen Hatti mezarlı-

ğında yaptığı kazılardan ele geçen takılar dikkat çekti. Altın, gümüş, elektrum gibi kıymetli madenlerden yapılmış örneklerin yanında uzonit, akik, karneol, frit, fayans, taş ve deniz kabuğundan yapılmış takılar dönemin süs eşyaları hakkında bilgi vermektedir.

ÇANAKKALE-TROAS ARKEOLOJİ BULUŞMASI V

Gönderme tarihi : 29/06/2007 4:26 pm

Konu : Arkeoloji Buluşması

Saygıdeger Hocalarım, Sevgili Meslektaşlar, Yeni kazı döneminde hepинize kolaylıklar, başarılar ve şans dilerim. Yavaş yavaş kazı ekipleri kazı bölgelerine gelmeye başladilar. Bölgemizde ilk kazıya başlayan Assos olacak. Assos kazıları 1 Temmuzda başlıyor. Diğerleri de onu takip edecekler. Eylül ayının başlarında da konuklarımıza da katılımıyla Arkeoloji Buluşmasında yine birlikte olmayı ümit ediyoruz. Aşağıda çoğunuzla konuşarak son haline getirdiğim programı bulacaksınız. Temmuz'un 15'ine kadar programı netleştirmemiz gerekiyor. Sonra basımı ve dağıtımını yapılacak. Bu nedenle son değişiklikler için 15 gün vaktimiz var. Eğer bir yanıt gelmezse sizin için uygun olduğunu kabul edeceğiz. Katılamama durumunda da bizi bilgilendirirseniz daha sonra güç durumda kalmayız. Bazı hocalarımıza ulaşamadık onlara da hoş geldiniz ziyaretlerinde ulaşacağımızı ümit ediyoruz. Bende kısa bir tatilden sonra Assos'ta olacağım. Kazılarda iletişim kurmak biraz zor oluyor o nedenle cep telefonumu not ederseniz daha kolay iletişim kurabiliriz. (0.536.450.94.43) Bu arada üniversitemizde ilköğretim öğrencileri için yapılacak bir yaz kampı projesi Tübitak tarafından kabul edildi. 6 ayrı grup halinde gerçekleştirilecek bu kampın bir gününe arkeolojiye ayrıldı. Bende projede yer alıyorum. Arkeolojinin topluma yayılması için önemli gördüğüm bu projeyi de sizinle paylaşmak istedim. Tekrar çalışmalarınızda başarılar diler saygilar sunarım.

Dr. Veysel TOLUN

ÇANAKKALE-TROAS ARKEOLOJİ BULUŞMASI V

TEMA: KENT VE YÖNETİM

YER : Yalı Hanı saat: 18.30

PROGRAM

03.09.2007 Pazartesi

Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. COŞKUN ÖZGÜNEL / Apollon Smintheion Kazı Çalışmaları
Yrd.Doç Dr. BEATE BÖHLENDORF ARSLAN/
Güney Troas'daki Bizans Yerleşimleri

04.09.2007 Salı

Doç. Dr. NURETTİN ARSLAN / Assos Kazı Çalışmaları
Prof. Dr. ALİ OSMAN UYSAL / Çanakkale İli Ortaçağ ve Türk Dönemi Yüzey Araştırmaları
Yrd. Doç. Dr. ONUR ÖZBEK / Gelibolu Yarımadası Prehistorik Dönem Yüzey Araştırmaları

05.09.2007 Çarşamba

Prof. Dr. ELMAR SCWERTHEIM / Aleksandria Troas Kazı Çalışmaları
Prof. Dr. M.HAMDI SAYAR / Gelibolu Yüzey Araştırmaları

06.09.2007 Perşembe

Prof. Dr. CEVAT BAŞARAN / Parion Kazı Çalışmaları
Prof. Dr. CHARLES BRIAN ROSE / Granikos Nehri Vadisi Yüzey Araştırmaları
Yrd. Doç. Dr. AYŞE ÇAYLAK TÜRKER / Bizans Döneminde Çanakkale Boğazı ve Yerleşim Modelleri

07.09.2007 Cuma

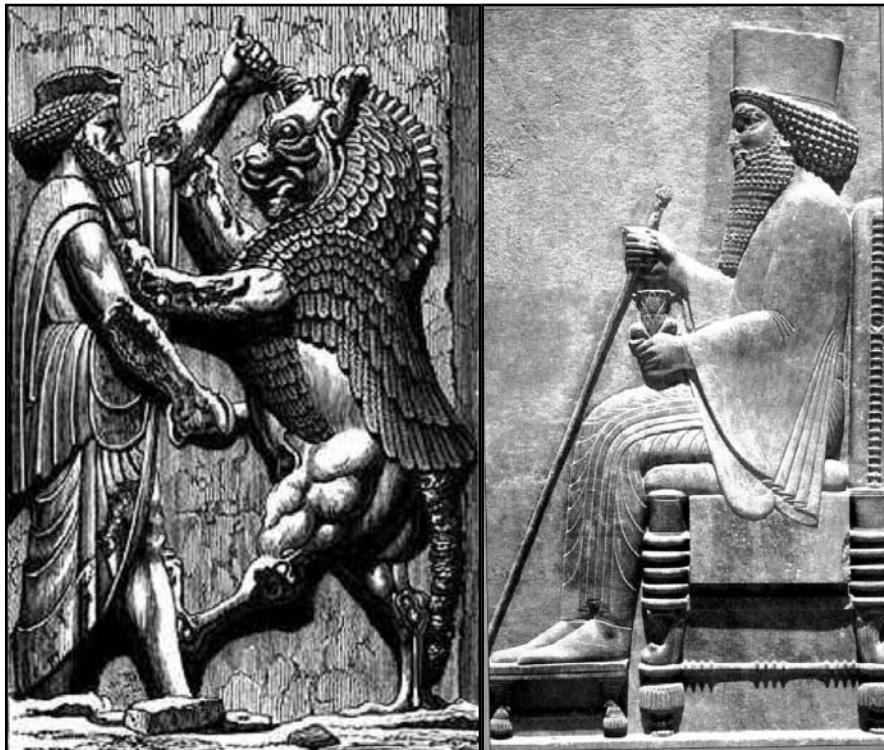
Prof. Dr. ERNST PERNICKA / Troia Kazı Çalışmaları
Doç. Dr. HALİME HÜRYILMAZ / Gökçeada Yeni Bademli Höyük Kazıları
Arkeolog NEZİH BAŞGELEN (Konuk konuşmacı)
Prof. Dr. MEHMET ÖZDOĞAN Kapanış

ESKİ PERS DİLİNDE YENİ KEŞİFLER!

İlk eski Pers diline ait Yazıtlar 1800-1845 tarihleri arasında çevrildi. Yazılardaki dilin çözümlenmesi neticesinde, eski Pers dilinin bugünkü çağdaş Pers dilinin atası olduğu ve Sanskritçe ile de akraba olduğu ortaya çıkarıldı. 1930'larda Şikago Üniversitesi'ndeki Şarkiyat Enstitüsü ve İran hükümetinin izni ile Persepolis kentindeki imparatorluk yapılarında gerçekleşen kazılarda, "Persepolis İstihkâm Arşivi" ortaya çıkarıldı. Arşiv içinde onbinlerce Elamca yazıt, Aramece ve pek çok da yazısız sade mühür bulundu

Arşiv, M.O. 500 yılına ait yapı kalıntıları arasından çıkarıldı. Arşivin İmparator **Daryus, Kserxes** ve I. **Artakserxes**'in hüküm sürdüğü Akhamenit dönemine ait olduğu belirlenmiş. Yazıların çözümlenmesi için pek çok eser Amerika'ya götürülmüştü.

Bugüne kadar, Pers dilindeki yazıların daha çok saray ve imparatorluğun bürokratik işlerini konu aldığı düşünülmektedir. Yeni bulgular, eski Pers

dilinin günlük yaşamı betimlemek için de kullandığını gösteriyor. Arşivden elde edilen bilgiler arasında örneğin; Akhamenit Hanedanlığı döneminde, çalışan kadınların yaptıkları iş erkek meslektaşları ile aynı düzeyde bile olsa, erkeklerden 3 kat fazla ücret alındıkları saptanmış.

Uzmanlar arşivde çözülmeyi bekleyen pek çok yazıtın yeni şartlısı keşiflere gebe olduğunu belirtiyorlar.

ANTİK TIEİON KENTİ TEHDİT ALTINDA

Zonguldak'ın Çaycuma ilçesine bağlı Filyos (Hisarönü) beldesinde liman, organize sanayi bölgeleri, barajlar ve enerji santralleri gibi yatırımlara başlanacağı 29 Mayıs 2007 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde duyurulmaktadır. Ayrıca Filyos Vadisi'nde devlet tarafından önerilen bu tesislerin yanında, çok sayıda yatırımcının geliştirdiği yeni projelerin de gündemde olduğu vurgulanmaktadır.

Amasyalı'lı Strabon'un *Geographika* adlı yapıtında burada Kaukon'ların yaşadığı belirttiği ve M.Ö. 7.yüzyılda bir Miletos kolonisi olarak kurulan Tieion (Tianos-Tion) Antik Kenti bu kadar yoğun sanayi tesislerinin kurulacağı Filyos Vadisi'nin bitişinde yer almaktadır.

Bazı sanayi kuruluşlarında yer yer tahrif edilmesine rağmen günümüzde kadar iyi korunarak gelmesinde, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'ncı kentin arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesinin payı çok büyktür. AKTVK'da arkeolog olarak çalıştığım yıllarda antik tiyatronun caveası üzerinde geçirilmek istenilen Zonguldak-Hisarönü-Çaycuma karayolu ve söz konusu limanla ilgili yerinde yaptığımız incelemeler Kurul'da değerlendirilmiş, kentin bilim dünyasına tanıtılmaması için arkeolojik kazıların başlatılması kararı alınarak konu ilgili Genel Müdürlüğe iletilmiştir. 2006 yılında Trakya Üniversitesi öğretim üyelerinden Doç.Dr.Sümer Ateş başkanlığında araştırma, sondaj ve kazılara başlanması sevindirici olmuştur. Ancak bu kez de kent yukarıda belirtilen yoğunlaşma tehditi altında bulunmaktadır. Özellikle daha kazısı yapılmamış kalenin doğu ve güney yamaçlarında bulunan nekropolde tahribatın yoğun olacağından kaygı duyulmaktadır. Bu bölgede kurtarmaya yönelik çalışmalarla ivedilik kazandırılması gerekmektedir. Antik Tion Kentinin yoğunlaşma sonucunda olumsuz etkilenmemesi için tüm yetkilileri ve kamuoyunu duyarlı olmaya davet ediyoruz.

Kubilay ÖZKUL
Arkeologlar Derneği
Başkan Yardımcısı

DİNAMİTLE DEFINE AVI!

Bugüne kadar pek çok definecilik ve kaçak kazı haberini duymuş olsak da, bu sefer yabana atılamayacak düzeyde bir tahrifat söz konusu. Antalya İlinin kuzeyindeki dağlık bölgeyi içeren eski **Pisidya** bölgesinde, **Ağırtas** mevkii olarak bilinen bölgede ismi bilinmeyen bir antik kente giren defineciler, dinamit kullanarak bölgeyi yerle bir etti. CNN TÜRK'ün bölgede çekim yapan '**Her Yerde Bir Haber Var**' ekibi, kaçak kazı yapanlarla karşılaşınca, yağmacılar yeni çıkardıkları bir sunak parçasını bırakarak kaçtı.

Lahitler üzerindeki kabartmalara bakarak Antik Pisidya'ya bağlı bir yerleşim birimi olduğu düşünülen ve geniş bir alana yayılan antik kentin neredeyse her yeri dinamitlenmiş. Büyük çukurlar açılmasına neden olan dinamitler sadece lahitleri değil toprağın altında ne kadar bilgi varsa hepsini tahrif etmiş ne yazık ki. Üç beş sikke peşinde koşan definecilerin artık korkuları yok. Bir bölgeye girip ellişinde dinamitlerle her istedikleri alanı talan etme özgürlüğüne sahip olan, tarih bilincinden yoksun bu zihniyet her geçen gün korkusuzca eylemlerine devam etmekte. Definecilik kanunlarla serbest olduğu müddetçe, her türlü definecilik aracı serbestçe satılır hale geldikçe, bu üzücü olaylarla karşılaşmamız pek şaşırtıcı olmayacağından.

Geçen sene Çanakkale'nin Biga İlçesi'ne bağlı Kemer Köyü'nde bulunan **Parion** antik kenti defineciler tarafından dinamitlenmişti. Batman'da ise, bir antik kente girerek izinsiz altın arayan definecilerin kazıları, Hasankeyf'te 20 mağaranın çökmesine neden olmuştu. Arkeologlar ve bilim insanları, definecilik için yapılan bu tür kanun ve yönetmeliklere karşı gelmedikçe, ne yazık ki bu türden haberlerin sonu gelmeyecek gibi görünüyor.

Emniyet Teşkilatı'nın yetkisi dışındaki bölgelerde, Jandarma yani asker güvenlikten sorumludur. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ören yerlerine bir veya bir kaç bekçi koymak dışında herhangi bir güvenlik ile ilgili birimi yok. Bekçisi olan ören yerleri de şanslı olanlar. Çoğu yerde o da yok. Ören yerlerinin güvenliği birinci öncelik olarak kabul edilmeli ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Jandarma'nın ortak bir oluşum içine girme zorunluluğu vardır. Issız bölgelerdeki ören yerlerinin düzenli ve kapsamlı olarak denetlenmesi gerekmektedir. Jandarma her ne kadar şuan için benzer bir işlev üstlenmişse de, Bakanlığın da katkıları ile daha organize ve bilinçli bir denetime ihtiyaç vardır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, define ve eski eser kaçakçılığı ile ilgili cezaların varlığını topluma daha iyi tanıtmalı ve kamuoyu oluşturmaya çalışmalıdır. Hükümetin yapması gerekenler yanında, sivil, akademik ve örgütü bireylerin bu tür bir kamuoyu oluşturmada var olmaları da şarttır. **Yüzde doksan dokuz oranında istismar edilmekte olan definecilik, kanun ve yönetmeliklerden çıkarılmalıdır.** Konunun, ülkemizin en büyük kültür sorunlarından biri olduğu açık bir şekilde ortaya konmalıdır.

DERNEĞİMİZİN 8. OLAĞAN GENEL KURULU 03.06.2007 PAZAR GÜNÜ ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ'NDE YER ALAN DERNEK MERKEZİ'NDE YAPILDI

Dernek Genel Merkezinde yapılan seçim sonucunda Yönetim Kurulu; Prof. Dr. Ahmet A. TIRPAN, Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU, Emine AYNUR, Soner ATEŞOĞULLARI, Kubilay ÖZKUL, Çiğdem MORÇÖL ve Binnur ÇELEBİ'den oluştu.

Yönetim Kurulu yaptığı ilk toplantıda; Dernek Başkanlığını Prof. Dr. Ahmet TIRPAN'ın, Başkan Yardımcılığını Kubilay ÖZKUL'un, Genel Sekreterliği Soner ATEŞOĞULLARI'nın, Saymanlığı Emine AYNUR'un yürütmesine karar verdi. Prof. Dr. Fikri KULAKOĞLU, Çiğdem MORÇÖL ve Binnur ÇELEBİ ise Yönetim Kurulu Asil Üyesi olarak görev yapacaklar.

Derneğimiz uluslararası kuruluşlara üye olabilmek için tüzük değişikliği ile adını "Türkiye Arkeologlar Derneği" olarak değiştirdi.

Genel Kurula katılan üyelerin bir bölümünü toplu olarak

İDOL Dergisi Yayın Kurulu

DERNEĞİMİZ ETKİNLİKLERİ

Yeni seçilen Dernek Yönetim Kurulu Üyelerimiz 06.06.2007 tarihinde Kültür Varlıklar ve Müzeler Genel Müdürü sayın Orhan Düzgün'ü Makamında ziyaret etti

Oldukça sıcak ve samimi bir havada geçen ziyarette yönetim kurulu üyelerimiz tarafından arkeologların özlük sorunları dile getirildi.

Sağdan sola: Binnur Çelebi, Prof. Dr. Ahmet Adil Tırpan, Orhan Düzgün, Emine Aynur, Çiğdem Morçöl, Kubilay Özkul ve Soner Ateşoğulları

Derneğimiz, 18-24 Mayıs Müzeler Haftası Kutlama Programı çerçevesinde Anadolu Medeniyetleri Müzesinde düzenlenen törende, 2006 yılında emekli olan müzecilere plaket verdi.

Emekli olan müzeciler:

Emine Şahin (Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Müzesi)

Şinasi Dayan, Nizamettin Kara, Aysun Nalbant, Dilek Özsarı (Etnografya Müzesi)

ARKEOLOGLAR DERNEĞİ MERSİN ŞUBE ETKİNLİKLERİ

18 – 24 Mayıs tarihleri arasında kutlanan müzeler haftası etkinlikleri kapsamında Silifke Müzesi organizasyonu ve Uzuncaburç Belediyesi'nin katkılarıyla Uzuncaburç'ta belediyenin karşısındaki kahvehanede halk ve öğrenciler için bir dizi etkinlik düzenlendi.

Önce Silifke Müzesi'nin hazırladığı slayt gösterisi yapılarak müze görevlisi tarafından Anadolu tarihi başlangıçtan günümüze tüm uygarlıklardan örnekler verilerek anlatıldı. Ardından Olba Yüzey Araştırmaları ekibinden Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim elemanı Okt. Murat Özyıldırım, Olba'da Mersin Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Emel Erten başkanlığında 2001 yılından beri yaptıkları yüzey araştırmaları üzerine bilgiler vererek Olba'da arkeolojik korumacılığın önemine dikkati çekti. Bölgedeki arkeolojik belgeleme çalışmaları, bilimsel yayınlar, Olba üzerine verilen konferanslar dinleyicilere anlatıldı.

Uzuncaburç'tan öğrencilerin ve halkın dinleyici olarak ye aldığı konuşmada Özyıldırım, Olba araştırmaları örneğiyle birlikte neden arkeolojik eserlerin korunması gerektiğini slaytlarla anlattı. Kahvehanede sunumda Olba'da definecilerin yol açtığı tahribat fotoğrafları izleyicilere gösterildi. Murat Özyıldırım konuşmasında Olba'da arkeolojik eser tahribatının engellenmesi için Uzuncaburç Jandarma Karakolu'nun yeniden açılması gerektiğini, okullarda arkeoloji eğitimi verilmesi gerektiğini ısrarla vurguladı.

Konuşmaların ardından izleyicilere Anadolu uygarlıklarıyla ilgili bir film gösterimi yapılarak Müzeler Haftası etkinliklerinin Uzuncaburç bölümünü sona erdi. Uzuncaburçlular konuşmaları ve gösterilen filmi ilgiyle izlediklerini, etkinliğin Uzuncaburç'ta yapılmasılarından dolayı memnun olduklarını belirttiler. Silifke Müzesi müdüresi İlhami ÖzTÜRK'ün ve Arkeologlar Derneği Mersin Şubesi Başkanı Tuna Akçay'ın da katıldığı Uzuncaburç'taki bu toplantı, halka gidilerek arkeolojinin ne olduğunu anlatılması bakımından önemli bir etkinlik olarak değerlendirildi. Silifke Müzesi ve Olba Arkeolojik Yüzey Araştırmaları ekibinin Uzuncaburç'ta böyle bir etkinliğe katılımı halkımıza doğru arkeolojik bilgileri vermek açısından da önem taşımaktadır.

KÜLTÜR VARLIKLARI ve MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NDE TAYİN ve ATAMALAR

- * Aydın Müzesi Müdürü Emin YENER Uşak Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Muğla Koruma Kurulu Müdürü Erdal KORKMAZ Milet Müze Müdürlüğü arkeolog kadrosuna,
- * Van Müzesi Müdürü Ahmet DENİZHANOĞLU Gaziantep Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Urfa Müzesi Müdürü Naci TOY İdari Makkemesindeki davayı kazanarak KVMGM, Büyükşehir Koruma Kurulları Şube Müdürlüğü kadrosuna,
- * Fethiye Müzesi arkeoloğu Hüseyin KÖKTÜRK Milet Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Etnografya Müzesi arkeoloğu Zeynep KARAKOYUN Erzincan Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * KVMGM arkeoloğu Yasemin KÖSEKUL Yüksek Kurul Şube Müdürü kadrosuna,
- * Çanakkale Müzesi Müdürü Nurten AYDEMİR Gaziantep Müze Müdürlüğü arkeolog kadrosuna,
- * Bolu Müzesi arkeoloğu Mustafa Yaşar GÜNAYDIN Bolu Müzesi Müdürlüğü kadrosuna,
- * KVMGM Kazilar Dairesi Başkanı Ömer ÇAKIR Kurullar Dairesi Başkanlığı kadrosuna,
- * KVMGM Kazilar Şubesi arkeoloğu Gökhan BOZKURTLAR Kazilar Şube Müdürlüğü kadrosuna,
- * Karadeniz Ereğli Müzesi Müdürü Ahmet MERCAN Bergama Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Bergama Müzesi Müdürü Mustafa Adnan SARIOĞLU Sivas Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Samsun Müzesi Müdürü Muhsin ENDOĞRU Karadeniz Ereğli Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Samsun Müzesi Müdürlüğü araştırmacısı Uğur TERZİOĞLU Tokat Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Samsun Müzesi Müdürü arkeoloğu Emine YILMAZ Rize Müze Müdürlüğü kadrosuna,
- * Anadolu Medeniyetleri Müzesi arkeoloğu İzzet ESEN Malatya Müze Müdürlüğü kadrosuna atanmışlardır.

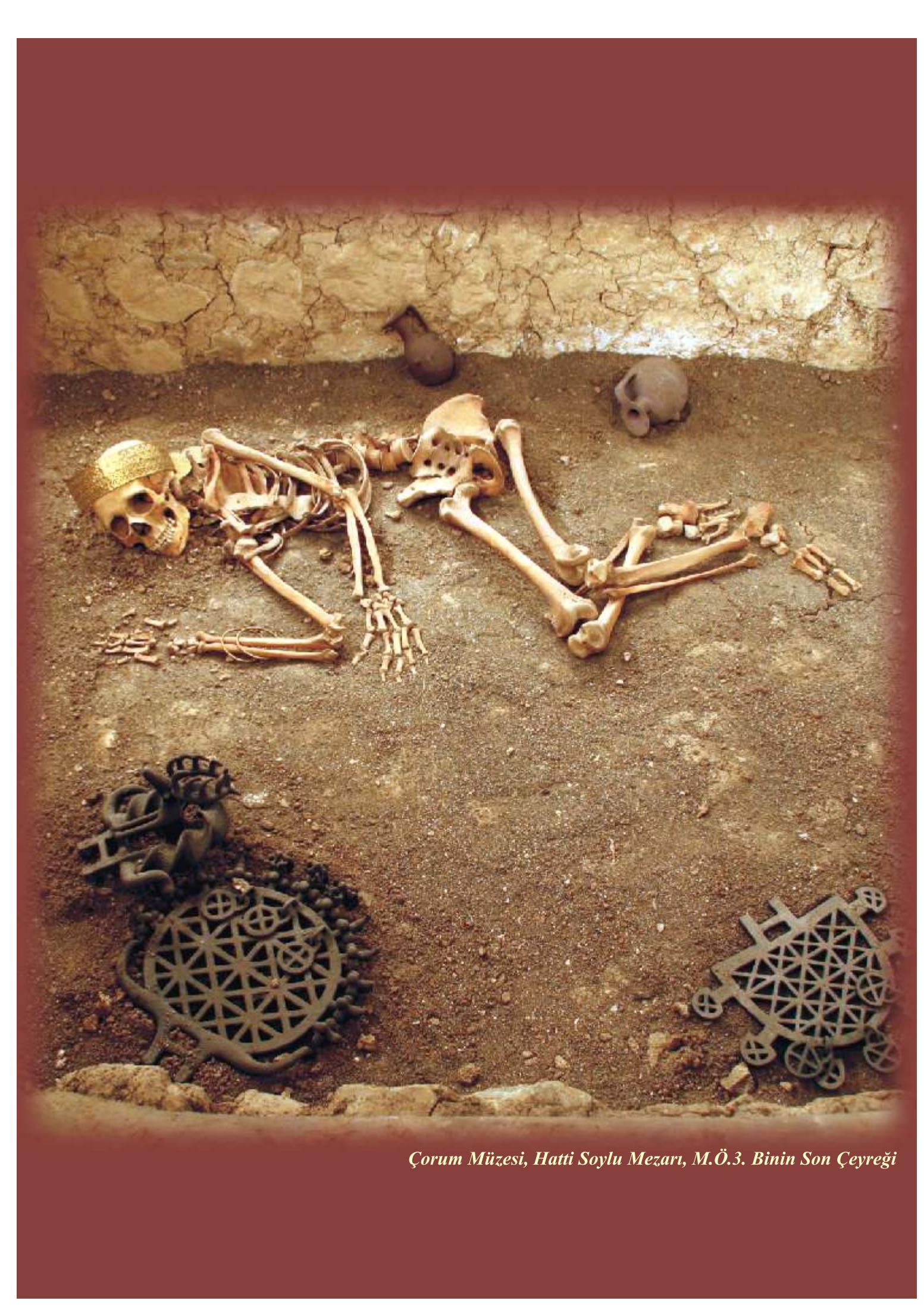
Antalya Müzesi Müdür Yardımcısı Sabri AYDAL emekliye ayrılmıştır.

B E L K I S - Z E U G M A
V E

M O Z A İ K L E R İ

SANKO

Çorum Müzesi, Hatti Soylu Mezarı, M.Ö.3. Binin Son Çeyreği